LIETUVIŲ

DIENOS

MAIRONIS – DIDYSIS LIETUVOS ATGIMIMO DAINIUS (1862 - 1932 - 1982)

LITHUANIAN DAYS
JUNE 1982

1982 M. BIRZELIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS
LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029
Telefonas: 664-2919

1982, Birželis Nr. 6 (325)
June, 1982 No. 6 (325)

Eina XXXII metai
Volume XXXII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja
REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina $2.00 **Single Copy $2.00**

Prenumerata $20.00 metams Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year Canada $25.00
Garbės prenumerata/Honorary subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRŠELIAI/COVERS

FRONT COVER

JONAS MACIULIS—MAIRONIS

MAIRONIS—JONAS MACIULIS, church dignitary, poet, professor, prefect of the St. Petersburg Religious Academy; rector of the Kaunas Seminary; born 1862, died 1932, in Kaunas.

Wrote and published 6 volumes of poetry, lyrics, and drama and numerous writings on canonical law. His book of poetry, "The Voices of Spring," was an inspiration to nationalism during the czarist occupation. Hence his nickname: the Bard of Lithuania's rebirth. "The Voices of Spring" has gone through more than 20 editions and has become the most popular book of poetry in Lithuania.

Churches in Lithuania and Lithuanians elsewhere are commemorating the 50th anniversary of his death.

Jonas Mačiulis - Maironis, Bažnyčios dignitorius, poetas, profesorius; Peterburgo Dvasinės akademijos prefektas,, Kauno Kunigų seminarijos rektorius; gimęs 1862 m., miręs 1932 m. Kaune.

Parašė ir išleido lyrikos, poemų, dramų 6 tomus ir bažnytinės teisės raštų. Jo poezijos knyga "Pavasario balsai" turėjo nepaprastą poveikį lietuvių tautinės dvasios gaivinimui rusų caro okupacijos metais, — dėlto jis vadinamas Lietuvos Atgimimo Dainium. "Pavasario balsai" yra sulaukę daugiau kaip 20 laidų: tai labiausiai paplitusi poezijos knyga Lietuvoje.

Šiemet Lietuvoje Bažnyčia paskelbė raginimą parapijose minėti Dainiaus 50 metų mirties sukaktį; plačiai ši sukaktis minima ir išeivijos lietuvių.

BACK COVER

Maironis Subject of Artists' Work

Top left:

1. A bust of Maironis by B. Pundzius.

Bottom left:

2. Pencil portrait of Maironis by A. Varnas.

Top Right:

3. An oil of Maironis by P. Janulis.

Šio "Lietuvių Dienų" numerio medžiagą Maironio 50 metų mirties sukakčiai paminėti sutelkė ir suredagavo *Bernardas Brazdžionis.*

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Psl.

Tautos pavasario dainius (Pr. G.) 3

Kaip kipšai organizuoja renginius, iš "Aušros" nr. 7 (47) 4

Leonardas Gogelis
Iš dedikacijos Maironiui 4

Net ir kape neduoda ramumo 5

Maironis
Peiliukas išgelbėjo 6

Maironis (Vertė Faustas Kirša)
Nuo Birutės kalno 7

Stasys Santvaras
Maironis nutolsta ir vėl grįžta 8

N. Dagilėlis—Prometėjus—
iš dedikacijų Maironiui 10

A. Tyruolis
Iš atsiminimų apie Maironį 11

Kun. P. Celiešius
Mūsų dainius—mano profesorius 12

Lietuvių rašytojų dienos
Clevelande (dalyvavęs) 14

Br. Juodelis
Kultūros Tarybos premijų šventė 16

ENGLISH SECTION

Maironis—The Poet of Lithuanian Resurrection 17

The Voice from the Border by Maironis 17

Soviet Diplomatic Machinations by V. Cekanauskas, Consul General of Lithuania 18-19

Lisping Lith Sharkey 19

Knights of Lithuania—70 Years Young, by Loretta Stukas 20

Lithuania in Philately, by Antanas Bernotas 21

"Bilingualism," Russification and Resistance 21

Milosz—New Honors 21

PATAISYMAS

"Lietuvių Dienų" gegužės mėnesio numeryje įvyko klaida—parašų sukeitimas. Po nuotrauka 17-me puslapyje turėjo būti iš 21 pusl. parašas "At Loretta Stukas' Testimonial Dinner . . ." o 21 pusl.—Amsterdam, N.Y. pirm. Anthony Radzevich.

Atsiprašome skaitytojų ir asmenų, esančių nuotraukose. —Redakcija.

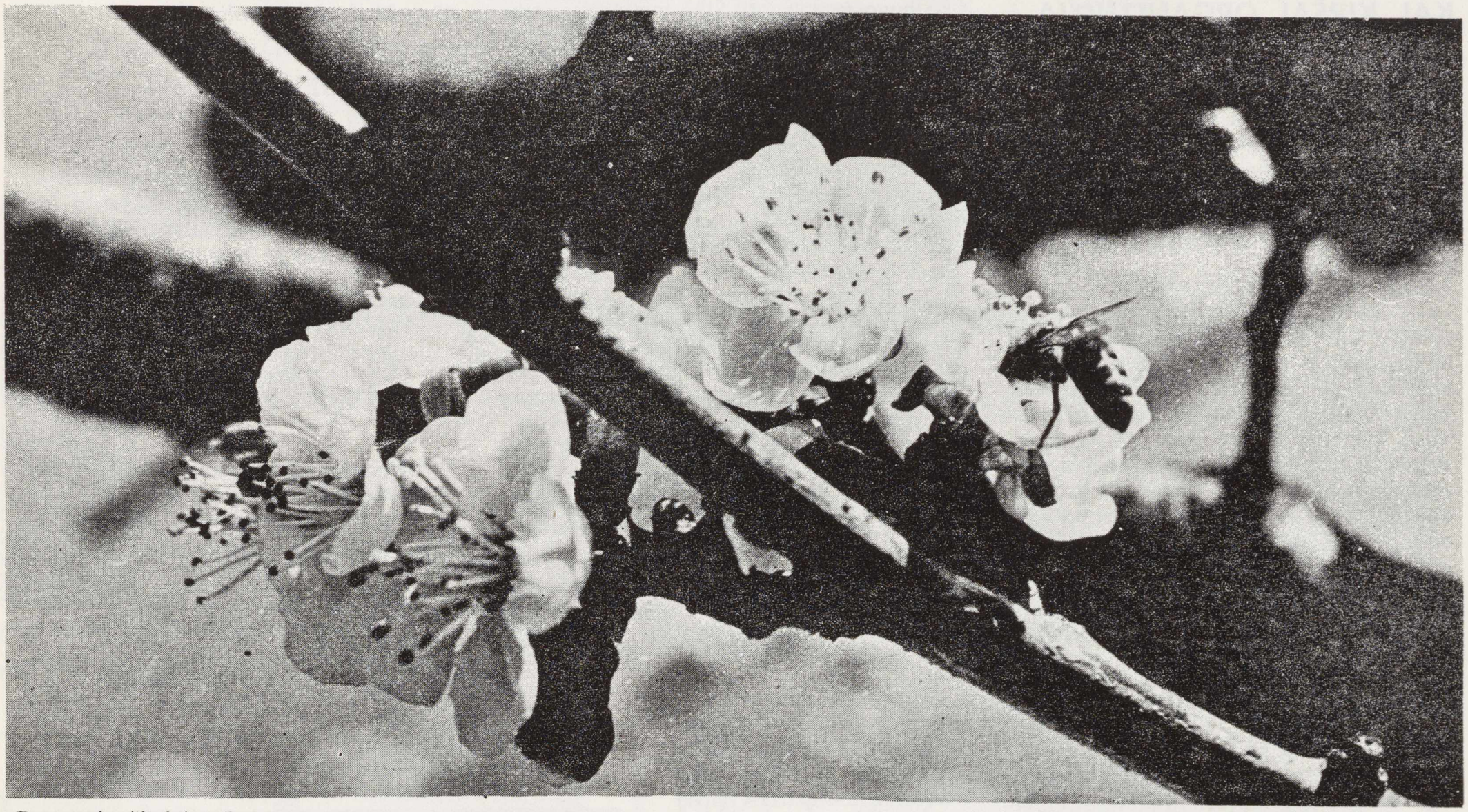

Pavasario žiedai. *Spring Blossoms* *—Photo by E. Karpavicius*

LIETUVOS PAVASARIO DAINIUS

Turime žmonių, įaugusių tautos širdin. Tai Valančius, Daukantas, Basanavičius, Kudirka ir visa eilė kitų. Jų tape matome ir Maironį. Jie yra taip suaugę su lietuvių tautos atgimimu, kad niekas nebegali atskirti jų nuo pačios tautos. Net ir sovietai, kuriems rūpi Lietuvos praeities nustūmimas užmarštin, negali išvengti nei Maironio, nei Donelaičio, nei kitų panašių vardų. Jie gali iškraipyti istoriją, skelbti marksistinę interpretaciją, išimti iš vadovėlių, bet negali jų sunaikinti, nes tai žmonės, kurie yra neatplėšiami nuo savo tautos. Jie gali būti sunaikinami tiktai drauge su tauta. Pavyzdžiui, kad ir Maironis. Kaip jį gali išplėšti iš tautos nepažeidęs pačios tautos gelmių? Jisai savo kūryba įaugo tautos širdin ir iš ten dainuoja, nors yra miręs prieš 50 metų. Iš tos širdies sklinda dainos, išreiškiančios kiekvieno lietuvio jausmus. Pvz. tokia daina, kaip "Lietuva brangi, mano tėvyne". Taip, tai Maironio sukurta daina, kurioje kalba ne tik autorius, bet ir kiekvienas lietuvis. Dėlto ji yra tapusi beveik antruoju Lietuvos himnu. Tai tautos lobis, kuriuo gyvena visi lietuviai. Jei prie to lobio pridėsime visą Maironio kūrybą, matysime, kad jis yra įsigavęs į tautos sielos gelmes ir tapęs neišplėšiamu, neatskiriamu.

Kad Maironis tapo tokiu dainiumi, nėra vien talentingumo ženklas. Po Maironio buvo daug talentingų poetų, dainių, bet nė vienas neįaugo taip giliai lietuvio širdin. Jie sukūrė geresnių bei stipresnių dalykų, bet maironiškos sferos nepasiekė. Ir tai dėlto, kad Maironis buvo pirmas toks dainius, kentėjęs drauge su pavergta tauta, dalinęsis jos sielvartais, gyvenęs jos rūpesčiais ir skelbęs artėjantį pavasarį. Jis kūrė poeziją, siekdamas ne vien estetinio pasigėrėjimo, bet ir aukštesnių dalykų, būtent, tautos pavasario. Maironiui rūpėjo pažadinti prislėgtas, užguitas tautiečių širdis, paruošti jas ateinančiam pavasariui, kuris jau artėjo "Karpatų kalnais". Tuo būdu Maironis palietė pačią jautriausią tautos stygą, kuri vėliau skambėjo poeto eilėraščiais bei dainomis. O kai prisidėjo ir kompozitoriai, Maironio tekstais pragydo chorai, jaunimo sambūriai, kaimai, mokyklos ir net visa Lietuva. Taip Maironis tiesė kelius į tautos pavasarį, jos atgimimą, Lietuvos nepriklausomybę ir laisvę. Tuo būdu jis įaugo tauton — ne tik jos istorijon, bet ir jos širdin, kurioje maironiška styga tebeskamba ir šiandieną, praėjus 50 metų nuo jo mirties.

Buvo laikas, kai pasigirdo balsų, esą Maironis "paseno", nebeaktualus. Tai buvo nepriklausomoje Lietuvoje, kai laisvėje užaugę poetai, rašytojai jautėsi pralenkę Maironį. Pastarojo kūryba jiems atrodė atsilikusi, nemoderni, nebetinkama laiko dvasiai. Galimas dalykas, estetiniu-kūrybiniu požiūriu Maironis buvo pralenktas, rasti nauji keliai poezijoje. Tai natūralus pažangos vyksmas, bet niekas iki šiol nepasiekė Maironio poaukščio, netapo tautos balsu. Yra daug patriotinių eilėraščių, sukurtų įvairių poetų, bet Maironio eilėraščių pakeisti negali. Net ir naujausiais laikais, kai yra tiek daug naujos ir tai estetiniu požiūriu geresnės poezijos, tauta beveik visuotinai ėmė dainuoti Maironio "Lietuva brangi..." Reiškia Maironis ir dabar yra aktualus. Kodėl? Todėl, kad Maironio kūryba ateina iš vergijos laikotarpio, kai rusiškoji priespauda slėgė tautiečių širdis. Maironio kūryba yra gimusi kančioje, kurią mūsų tauta pergyvena ir dabar. Kai paimi į rankas "Pavasario balsus", pajunti, kad tai ne tik praeities, bet ir dabarties balsai. Tauta juk ir vėl gyvena rusiškoje priespaudoje, apgaubtoje sovietiniu šydu. Tokioje nuotaikoje Maironio poezija suskamba pakartotiniu naujumu ir lietuvio širdžiai artimais tonais, kalbančiais apie tautos pavasarį, kuris ir vėl turi ateiti. *(Pr. G.)*

KAI KIPŠAI ORGANIZUOJA RENGINIUS

Iš Maironio muziejaus pašalinta ne tik Kristaus statula, bet ir Maironio portretas, žemaičių herbas, Vytis

Lietuvos pogrindžio "Aušros" nr. 7(47) rašoma:

KULTŪRINIS PALIKIMAS

Apie kultūrinį palikimą pastaruoju metu dažnai rašo oficialioji spauda, stengdamasi sudaryti iliuziją, kad kuo stropiausiai saugoma tai, į ką mūsų tėvai įdėjo savo talentą, kūrybines jėgas. Deja, sunku nepastebėti baigiančių išnykti liaudies mažosios architektūros šedevrų, pagaliau, ir tokių didelių savo apimtimi architektūros paminklų, kaip pvz., Siesikų, Jašiūnų dvarai ir pan. Žemiau pateiktas pavyzdėlis rodo, kad net restauruojamuose miestų senamiesčiuose prasilenkiama su objektyvia tiesa.

Kauniečiai kelis metus dairėsi į restauruojamą barokinį namą Rotušės aikštėje. Jame buvo įsikūręs LTSR literatūros muziejus. Namas priklausė ir jame ilgai gyveno mūsų tautos atgimimo dainius Maironis. Iškėlus gyventojus, žymiai prasiplėtė muziejaus patalpos ir buvo tikimasi, kad Maironio namo realinė ekspozicija užims deramą vietą visame muziejuje. Žvilgterėkime į ją.

Aidint kanklių garsams patenkame į prieškambarį, kurį puošia Mateikos Žalgirio mūšio paveikslo kopija, vaza, į kurią svečiai sudėdavo savo vizitines korteles, kabykla. Muziejaus darbuotojai buvo sumanę eksponuoti Maironio taip mėgtas senatvėje lazdas. Deja, iki šiol nesugalvojo kaip jas pritvirtinti, kad žingeidūs lankytojai jų neišnešiotų.

Iš prieškambario patenkama į žaliąjį kabinetą, kuriame Maironis rytais stačias rašydavo, skaitydavo brevijorių. Virš rašomojo stalo kabojo Maironio — Petrapilio Dvasinės akademijos profesoriaus — portretas, pieštas vieno lenkų dailininko. Maironis vilki prelato rūbais. Į mus žvelgia išmintingos, šiek tiek išdidžios poeto akys. Deja, šio paveikslo nebus lemta pamatyti lankytojui. Griežta cenzūra, peržiūrėjusi Maironio sukauptus paveikslus, liepė pašalinti šį Maironio portretą ir Vytauto didžiojo portretą. Kodėl? Nežinia. Matyt, gerbiamų veikėjų nuomone, jie bereikšmiai, o, galbūt, trukdo muziejui dirbti idėjinį darbą... Paveikslai atsidūrė muziejaus fonduose. Į juos, sako, papuolė ir Kristaus statula, stovėjusi kieme. Ji ten išstovėjo visus neramius pokario metus, o po paskutinės restauracijos pašalinta, nes "kliudys būsimiems literatūriniams renginiams", kurie bus organizuojami sode. *Matyt, kipšai organizuos tuos renginius,* jei jiems užkliuvo Kristaus statula.

Iš žaliojo kabineto patenkame į rožinę svetainę, kurioje popietėmis pas Maironį viešėdavo J. Tumas-Vaižgantas, A. Jakštas-Dabrauskas. Šis kambarys papuoštas būdingais barokiniam stiliui lipdiniais, kurie buvo paauksuoti. Šiuo metu restauruotojams aukso nedavė. Matyt, jis visas sunaudojamas Leningrado carų rūmams restauruoti...

Čia ir baigiasi ekskursija po Maironio memorialinius kambarius. Už uždarytų durų lieka Maironio biblioteka. Matyt, net knygų pavadinimai baugina uždraudusius eksponuoti biblioteką. Tiesa, viena spinta stovės žaliajame kabinete uždengdama vietą, kur kabojo Vytauto paveikslas. Neprieinama lankytojui bus ir didžioji svetainė, kurią puošia "Paskutinės vakarienės" paveikslas. Tiesa, restauratoriai stengėsi ją "paruošti ekspozicijai — uždažė trispalves tautines juostas, kuriomis Maironio svetainę išdekoravo žymus mūsų kultūros veikėjas Tadas Daugirdas. Čia, matyt, užkliuvo tai, kad šioje svetainėje 1863 metais teismas nuteisė mirti sukilėlių vadą A. Mackevičių. Čia yra gyvenęs ir A. Smetona.

Štai ir viskas, ką galės ar galėtų pamatyti lankytojas. Maironis naudojosi dar trimis kambariais. Yra išlikęs Maironio miegamasis. Viską kruopščiai saugojo poeto sesuo Marcelė, mirusi 1957 metais.

Deja, kiti kambariai tapo tarnybinėmis muziejaus patalpomis. Po lygiais jų sienų dažais pasislėpė šiuos Maironio kambarius puošę Žemaičių herbas ir Vytis.

Baigę ekskursiją pabandykime atsakyti į klausimą: ar mūsų kultūrinis palikimas, atspindintis mūsų tautos charakterį, jo kūrėjus supusią aplinką saugomas ar darkomas?

M. Vosilka

Iš dedikacijų Maironiui

MAIRONIUI

Žvarbų rudenį, sielvartui geliant,
Mes, tėvynės senosios vaikai,
Prie tavęs einam, baltas seneli,
Kurs iš miego mūs tautą šaukei.

Tu bazilikos kriptoje rymai.
Ar bent ainių dejones girdi?
Mes — naujųjų dienų piligrimai,
Su skausmu ir su ryžtu širdy.

Mus po platų pasaulį išblaškė
Tremtinių emigrantų dalia.
Bet ir guodė, ir stiprino dvasią
Tavo lyros slaptinga galia.

Leonardas Gogelis

Maironis protonotaro fioletuose savo bute Kaune 1931 m. birželio m. 19 d. ties Vytauto Didžiojo paveikslu, kuris iš muziejaus pašalintas, o jo vietoje būsianti pastatyta knygų lentyna.

Msgr. J. Mačiulis-Maironis in his apartment in Kaunas (1931), by the painting of Vytautas the Great. This picture has been removed from the wall of the museum, and bookshelf was built in it's place.

Net ir kape neduos ramumo...

Maironio bareljefas su falsifikuotu antkapio įrašu (Prie katedros-bazilikos sienos Kaune). Panaikinę originalųjį įrašą, komunistai prikalė baltą lentą, kuri šviečia kaip gėdos ženklas, rodąs, kaip sovietai "vertina" net Didžiojo Lietuvos Atgijimo Dainiaus vardą ir atminimą.

Dešinėje originalaus antkapio įrašo foto nuotrauka. Įrašas:

A. A. PREL. JONAS MAČIULIS-MAIRONIS
DIDYSIS LIETUVOS ATGIJIMO DAINIUS
1862 - 1932

Naujasis, sovietų sugalvotas įrašas:

PRELATAS
DR. JONAS MAČIULIS -
MAIRONIS

Nebėra laisvos Lietuvos, nebegalima minėti nė jos atgimimo, kurį išpranašavo Maironis ir kuris įsikūnijo 1918 m. vasario 16. Nebėra Dainiui Amžino atilsio (A. A.)...

Skaudžiai išsipildė Dainiaus skundas viename eilėraštyje: "Nedovanos tau nė grabe, atvožę amžinatvės plytą..."

Two inscriptions on the monument for J. Mačiulis-Maironis:
1. The original;
2. The latest one, errected by communists with the inscription: THE GREAT POET OF RESURECTING LITHUANIA missing.

MAIRONIS

Peiliukas išgelbėjo

Kazys Rauba, palyginti, dar jaunas, o jau žymus Lietuvoje daktaras chirurgas, įgarsėjęs lengva ranka ir laimingomis operacijomis. Į daktarą chirurgą ligonis paprastai žiūri su tam tikra baime ir nepasitikėjimu. Kazys Rauba buvo laukiamas su išsiilgimu. Jo pasitikįs ir linksmas veidas, tartum saulės spindulys, įžengęs į ligonio pastogę, hipnotizuodavo, užkrėsdavo viltimi. Jei pesimistai, bendrai, nepakenčiami gyvenime, tai ypač gydytojui reikia būtinai nusiteikti linksmo būdo optimistu.

Šiandieną mūsų daktaras kaip tik taip ypatingai gerai nusiteikęs; liepos saulelė maloniai šypsos ir sveikai šildo, o už atdaro lango stipriai kvepia jazminų žiedai; iš ligoninės grįžo anksti; darbo daug nebuvo: per tris pastarąsias dienas neatsitiko nė vienos katastrofos su autobusais, neteko siūti ar lengvai sužeistųjų žaizdų piaustyti ir klausyti įkyrių jų dejavimų. Pavalgęs pietus be skubos, ramiai krapštinėjo sau perlamutriniu peiliuku dantis ir mąstė: šiandien trečiadienis, po trijų dienų bus šeštadienis; tada garlaiviu vyks į Kretkampį aplankyti vaikučių ir žmonos. Jiems reikia gryno oro ir vasaros atostogų, o jam, kaip šeimynos galvai, atostogauti nėra kada: kas uždirbs duoną ir apmokės vasarotojus? Santykiai su žmona šiandien jau nebeturi tiek šilimos ir poezijos, kaip pirmaisiais metais, vis dėlto, galima sakyti, normalūs: nors kai kada bent kiek pavydi žmona ir prikaišioja jam pusiau juokaudama, pusiau rimtai, smalsumą gražiam veideliui, tačiau rimtesnio nesusipratimo ir tikros su ašaromis audros jų tarpe lig šiolei dar neatsitiko. Parlamutrinis peiliukas, taip jo mėgiamas, kaip koks talismanas, buvo irgi žmonos dovanėlė iš pirmųjų metų po vestuvių ir, kaip pasirodė, labai laimingas: kiek kartų jį buvo ar pametęs, ar kur po pietų ant stalo pamiršęs, jį vis netikėtai atsirasdavo. Ant vienos jo briaunos buvo emaliuotas Vytauto Didžiojo atvaizdas, antroje pusėje parašas: dovanėlė.

Daktaro malonų farniente pertraukė iš prieangio skambutis, ir tarnaitė padavė telegramą. Vargiai kam telegrama daro gerą pirmąjį įspūdį. Gal tik vardinių dieną... Bet ir tai, kaip jų daug, o laiškanešius reikia už patarnavimą dosniai padėkoti!.. Daktaras krūptelėjo, ir pirmoji jo mintis buvo, ar koks velnias nepatarė jo šeimynėlei automobiliu pasivažinėti ir pakeliui į akmenį sudužti.

Bet telegrama pasirodė mušta iš Klaipėdos: du jo profesijos draugai eskulapai kviečia Raubą pagelbininku į sunkią operaciją: turtingas kaufmanas, bečiupinėdamas revolverį, įvarė sau kulką į stuburkaulį. Nors Rauba memelländerių vokietukų nemėgo, bet esi chirurgas ir žmogaus gyvybę reikia gelbėti. Be to, dar čia prakalbėjo ir lietuvio ambicija: vokietis nesišaukia Karaliaučiaus garsenybių, tik Raubos lietuvio. Iš pradžių daktaras buvo ketinęs apie savo išvažiavimą pranešti žmonai, bet paskui numojo ranka: dar besirūpins nenereikalingai ar užsigeis ir pati pažiūrėti Klaipėdos ir marių: vieną naktį nuvažiuos, antrą pagrįš; gal dar ta proga aplankys kauniečių mėgiamą Palangą, kurios iki šiolei pats nebuvo matęs. Vienam bus laisviau.

Pasisamdęs miegamąją kupę, tą patį vakarą išvyko į Klaipėdą. Monotoniškas traukinio bildesys ir minkštas lingavimas greit jį užmigdė, bet keistas sapnas iš miego pažadino: žmona jam pirštu pagrasė, ir jisai pamatė prieš save tamsią bedugnę, nuo kurios atšokęs pabudo: buvo Kretingos stotis ir giedras rytas; laikas krapštyti akis, pasirąžyti ir tvarkytis; už gero pusvalandžio ir Klaipėda!

Operacija, kaip paprastai, Raubai pasisekė laimingai, vokietis atsilygino vokiškai, nustatyta taksa, bet nei ligonio šeimyna, nei eskulapai draugai pietums nepakvietė; teko jų ieškoti restoranuose. Rauba nėjo į lietuvių "Viktoriją": jam norėjosi pratinti vokiečius lietuvių kalbos. Užėjo į vieną, bet, gavęs į lietuvišką pašnekinimą ištarmę: nicht verstehen, atsisuko ir išėjo. Antrame restorane ta pati istorija. Jau buvo beišeinąs ir iš čia, bet šeimininkas pasišaukė savo sūnų, II klasės gimnazistą, kurs bent kiek lietuviškai grabaliojo. Buvo dar kita priežastis, kuri daktarą sulaikė: apžvelgęs nedidžią valgomąją salę, pastebėjo, kad visi valgomieji staleliai užimti, tik prie vieno dviem vietom stalelio sėdėjo simpatiškas jaunas veidelis; neužteko daktarui jėgų atsispirti pagundai; mandagiai paprašęs leidimo, užėmė vis a vis laisvą vietą.

Jo kaimynė pasirodė mokanti gan gerai lietuviškai, nors su vokišku bent kiek akcentu; bet pats tas švebeldžiojąs akcentas jos lūpose kažkaip simpatingai skambėjo. Pietūs buvo tikrai vokiški: aitriai saldi sriuba, kepsnis tomato sose ir kažkoks dar Kuchen ir Käse. Tačiau jaukioje ir šnekioje draugijoje tas viskas išsilygino; be to, dar pasirodė, kad abudu tą patį turį sumanymą: pirmuoju po pietų autobusu vykti į Palangą, pasigėrėti nepaprastai gražiu jos pliažu, pasižvalgyti. Jiems kartu išeinant iš restorano, vokietukai, cigarus po pietų užrūkę, šaipės, kaip Rauba spėjo, be abejo, dėl jų lietuviškos kalbos.

Autobusą juodu pasiekė kaip tik į patį laiką: turėjo išeiti už penkių minučių ir jame buvo tik dvi tuščios vietos. Rauba savo širdyje pamanė, kad ir čia jam sekas. Bet, dar neužėmęs autobuse vietos, iš papročio įkišo du pirštu į šoninę kišenaitę: perlamutrinio peiliuko nėra; mat, po pietų, senu papratimu, buvo jį išsitraukęs, bet simpatingoje draugijoje susidrovėjo badyti dantis, padėjo ant stalo ir... užmiršo. Dabar, susigriebęs, neilgai dvejojo — ir restoranas už keleto namų ir mūsų autobusų šoferiai nepapratę prie punktualumo: palauks!

Atsiprašęs ir pasižadėjęs simpatingam veideliui tuojau sugrįžti, didžiais žingsniais grįžo į restoraną. Šeimininkas su vokišku pedantizmu peiliuką įdėjo į voką, užlipdė, užantspaudavo ir, padėjęs užrašą "unbekannte Litauer", užrakino spintoje. Iki Rauba visus formalumus, nors ir skubiai, atliko, iki peiliuką atsiėmė ir į autobuso stotį sugrįžo, praėjo 10 minučių: autobusų stotyje buvo tuščia vieta. Pradėjo daktarui nesisekti. Antras autobusas žadėjo išeiti tik po dviejų valandų. Vis dėlto Rauba, sukeikęs vokišką punktualumą, pasiryžo jo laukti ir vytis savo simpatiją, nes, kitaip, galėtų dar vargšė pamanyti, kad jis tyčiomis ją apvylė. Tačiau, deja, jam nebeteko daugiau jos matyti: ne per toli nuo Palangos įsilinksminę pirmojo autobuso šoferis paleido mašiną 80 kilometrų į valandą, paskutinio tekinio šina sprogo, autobusas apsivertė, benzino rezervuaras irgi sprogo, sudraskęs patį autobusą; pusė keleivių sunkiai sužeista, pusė užmušta. Išliko bemaž sveikas, dievai žino, kokiu būdu, vienas šoferis, toli į šalį nublokštas. Bėgo vargšas išsiblaivęs į mišką kartis, tik ant greitųjų užmiršo vargšas pasiimti pantį ir... nepasikorė. Palangos gydytojai jau buvo atvykę į katastrofos vietą.

Rauba, eidamas savo profesijos pareigas, šoko greitai gelbėti aukų; ypač jam rūpėjo simpatingas veidelis. Tačiau nė maža nustebo, neradęs jos nei tarp užmuštųjų,, nei tarp sužeistųjų: buvo jam ir džiaugsmas, kad ji išliko gyva, matyti, pasilikusi Klaipėdoje, bet kartu ir nusivylimas, kad ji gal rimtai ir nebuvo maniusi vykti į Palangą, bent be jo draugijos.

Sugrįžęs į Kauną, daktaras, pasakodamas šį įvykį, buvo įsitikinęs, kad peiliukas išgelbėjo gyvybę. Bet ne visi tos pasakos klausytojai buvo vienos nuomonės: vieni su šypsena manė, kad peiliukas daktarą išgelbėjo ne tik nuo mirties; žmona jam prikaišiojo, kad tai įspėjimas būti ateity atsargesniam su atsitiktinėmis pažintimis; pagaliau Raubos klientai ligonys tvirtino, kad daktaras, matyti, Lietuvos visuomenei labai reikalingas, todėl ir Dievo Apveizda jį apsaugojusi nuo pavojaus.

1930.

Nuo Birutės kalno

Ištrauka iš Maironio poemos, parašytos lenkiškai; lietuvių kalbon išvedtė Faustas Kirša

Nuo kalno Birutės, kur Baltijos jūra
Iš amžių svajonėmis širdį pripildo,
Daina nelietuvišku žodžiu tau kurias:
Bajoro ausies Lietuvoj jis nešildo!
Tikri kunigaikščiai, bajorai pasviečiais
Kalba ir dvasia — čia svečiai krokuviečiai.

Lietuviai — artojai; sūnai Gedimino
Su herbais nuo Vislos kitaip pasirėdę;
Kiek žemei dėkingi? Kuo buvo? Nežino
Ir prosenių savo kalbos šventos gėdis.
Tai ką, svetimąja dainuot? Ar skausmingai
Numesti kankles jūrų gelmei audringai?..

Ne sapnui liūliuoti, kaip ramiosios bangos...
Sudrebinsiu stygas, kad skausmas skambėtų!
Kai taurę išgėriau kantrybės žabanguos,
Ar burtų sapnais jus pagirdyt palėtau?
Tad jeigu akordai kartumais bus gimę,—
Tai skausmas tebūnie, tai ašarų žymės.

Kalba ta kieta, nes ne motinos žodžiai,
Kaip broliams lenkams mūs žemaitiškos šne-
Bet Liublino puotoj palaiminę godžiai /kos!
Vienybę, kaip paukščiai sparnų mes netekom.
Rytoj, kai Maskva ims mus broliais vaduoti,
Vėl ponai lieps rusiškas giesmes giedoti!..

Birutės papėdėj ne bangos tai ūžia.
Pakrantėje jūros spūsty atsiradus,
Žiūrovų minia šnekučiuodama gūži,
Nuo ryto jau laukia ištroškus parado:
Arklių lenktynes palangiškis valdovas
Iškels Lietuvos ir žemaičių varžovams.

Nors grojami maršai, minia jais nežėri;
Jų švelnūs garsai bangų šlamesį jaukia,
Minia tik žirgais nuobodžiaudama gėris,
Mintis tik viena visų dėmesį traukia:
Kas pirmas, žemaitišką bėrį apžergęs,
Jau tikslą pasiekęs, gaus hetmano garbę.

Sužvigo trimitas; įgudę varžovai,
Tarytum kazokai į stepes pakliuvę,
Pašoko žirgais kaip totoriai į kovą,
O žemė kentėjo kaip širdys lietuvių...
Visus kažkas lenkia ir stoja prie tikslo.
Nustebo minia!.. Juk tatai moteriškė!

Laiba ir lengva! Jos plaukai kaip auksiniai
Ant liekno liemens nubangavo į šonus;
Safyro jos akys — dvi žvaigždės rytinės;
Rubinai ant lūpų!.. Tai deivė Lazdona!
Pažino — Celina! Arkliai ir medžionės
Brangiau jai, neg šokiai ir šnekos salionuos!

Tarytum Kėdainiuos vaikų prieglaudėlė;
Kai verkia, jų nieks taip nemoka raminti;
Tai ji apsisiautus, net pūgai pašėlus,
Su daktaru skuba kaimiečio gaivinti.
Nuo tėvo vaikystėj, žemaičiai kaip sako,
Kilnumas širdies ir pavyza jai teko.

Dėl kraičio turtingi Lenkų ir Volynės
Čia ponai važiuoja, vežimai jų žvanga:
Bet grįžta be laimės piršliai nuo Celinos, —
Bajoriškos skolos mokėti perbrangu.
Ji laukia: vertam širdį gal ir pašvęstų!
Ar bijo: širdies kad žmonėms neprarastų...

Triukšmingai suplojo! Kas rankų ir garso
Gailėtų lenktynių valdovę pagerbti?
Ji rausta ir rodo mergautinį narsą,
Dėkoja ir moka linksmai įsiterpti.
Bet ji pastebėjo kažką vienumoje,
Kas sekė ją žvilgsniais, nors rankom neplojo.

Ir vakar jį matė saulėlydžiui slenkant:
Nuo kalno į jūrą jo žvilgsniai klajojo,
Kur valtys lengvutės tai kėlės, tai lenkės,
Ir saulė vainiką nuvargusį klojo.
Jis aukštas, šviesplaukis, ir liūdinčio veido,
Jo svajos kitokios šią žemę apleido.

"Svajonės!.. Tai darbo, gyvenimo rūdys!
Svajotojui — žiežirbos darbui tamsėja;
Tai vaikas nesveikas iš lopšio pabudęs." —
Celina taip mąstė slapta pagailėjus.
O vistik jaunuolį kankino troškimais
Kažkas, lyg naujos ateities nušvitimas.

Bet šiandien, saulutės vainiko apžertas,
Didingai atrodė, dievaitę pasekęs.
Jos skruostai paraudo, kai žvilgsniai jų kirtos.
Staiga žirgas šoko ir išgąsčiu plakės.
Pakrikus jojikė ant karčių sukniubo...
Laimingai jaunuolis ją gelbėt suskubo!

Maironis nutolsta ir vėl grįžta

Stasys Santvaras

Mainos rūbai margo svieto:
Silpnas kelia, tvirtas griūva;
Nebijokim vargo kieto,
Juk be jo galiūnai pūva!

— — — — — — —

Apie Maironį ir jo kūrybą jau yra kalbėjęs ir rašęs gausus būrys mūsų literatūros kritikų, istorikų ir mokslininkų. Prisiminkim jų nors keletą: Vaižgantas, Ad. Jakštas, Vacl. Biržiška, Myk. Vaitkus, Putinas, Sruoga, Brazaitis, Maciūnas, Brazdžionis, Korsakas, A. Venclova, V. Kubilius, L. Gineitis, Lankutis, Kostkevičiūtė, Zaborskaitė... Paminėtos pavardės rodo, kad apie Maironį kalbama šioje ir kitoje pusėje vandenų. Savaime aišku, anoj pusėj kalbantieji negali nusimesti akiūklių, marksizmo-leninizmo iškraipymų ir net melavimų, bet ir Lietuvoj apie Maironį jau yra paskelbta gerų ir vertingų darbų. Išeivijoj itin reikšmingas yra velionio Juozo Brazaičio studijos.

Taigi ką nors naują atrasti ir prie minėtų autorių darbų pridėti labai nelengva. Gal sužėrėtų vienas kitas saulės spindulys, jei mėgintumėm į Maironį pažvelgti kaip į žmogų, aplenkdami jo įvairių pareigų oficialumą. Kažkaip juk yra susidariusi nuomonė, kad Maironis buvo atoki, vėsi, uždara, sunkiai prieinama, netgi rūsti asmenybė. Argi tai būtų tiesa? "Asmeniškumai" gal čia ir bus tie šviesos pluošteliai, kurių šilimoj Maironį pamatysim ir bičiuliška, ir draugystės ieškantį, ir mokantį su žmonėm spalvingai ir prasmingai bendrauti.

Turbūt, nė vienas mūsų negalim su lemtim ginčytis ar jai prikišti, kad esam gimę viename ar kitame žemės kampe. Man teko gimti Seredžiaus apylinkėse, kaimyninėj Betygalos parapijoj. Maironio Pasandravį nuo mano gimtinės teskiria tik keliolika kilometrų. Ta pati Maironio poezijos gimtinė ir istorinė dekoracija — Dubysa, Nemunas, Raseiniai, milžinkapiai, kalnai ir piliakalniai, beveik ta pati kalbos tarmė. Kai tuo pačiu keliu einam ar važiuojam, tuo pačiu garlaiviu plaukiam — neišvengiami būna ir žmonių susitikimai.

Kompozitorius Stasys Šimkus, serediškis -motiškietis, taip pat didis mūsų tautos žadintojas ir patriotas, iš kažkur tėviškėn atskridęs, didžiulėje Belvederio daržinėje surengė "lietuvišką vakarą" (ne vieną tokį vakarą toj pačioj daržinėj Šimkus buvo surengęs). Į Belvederį suplaukė žmonių minia, vieni bričkom ir vežimais atvažiavo, kiti pėsti atėjo, susirinko gal du tūkstančiai moterų, vyrų ir vaikų. Ne visi į daržinę sutilpo, tai tie, kurie liko lauke, į scenos įvykius žiūrėjo pro daržinės sienos plyšius. Aš tada ėjau aštuntus ar devintus savo amžiaus metus. Ir laimės jau nestigo — ant ištiestos lentos sėdėjau gal septintoj eilėj nuo scenos. Buvo vaidinama kažkokia komedija, kurios įvykių nebeprisimenu, bet St. Šimkaus vadovaujamą chorą ir dabar regiu. Tarp kitų kūrinių choras padainavo ir porą ar trejetą Maironio dainų, sukomponuotų Naujalio ar Sasnausko. Tų dainų beklausydami žmonės pradėjo verkti, balsu raudoti. Ir kaip neverks, kaip neraudos, kad čia ir Nemunas, ir Dubysa, ir sesės geltonplaukės, ir milžinkapiai, kurių pilni Seredžiaus laukai, ir ta neužmatoma senovė, ir tie tokie artimi nūdienos darbai ir vargai!.. Tai toks buvo mano pirmasis susitikimas su Maironiu. Kai sąmonė pradėjo šviesėti, jis man vaidenosi kaip didžiai patraukli ir šviesi asmenybė.

Vaikai, turbūt, visuomet ieško pramogų ir džiaugsmo. Mum, Seredžiaus apylinkių vaikam, kai sekmadieniais atkeliaudavom į bažnyčią, didelė pramoga būdavo nubėgti prie Nemuno ir pažiūrėti į praplaukiančius garlaivius, į šen ar ten keliaujančius žmones. Garlaivių prieplauka buvo pri siglaudusi prie "palocėlio" (seno piliakalnio, nuo kurio Nemunas kažkada nuplovė medinę bažnytėlę). Ir vieną sekmadienį pamatėm lankos keliu atriedančią dvarišką karietą. Dailūs arkliai, dailūs pakinklai, daili karieta. Netrukus iš jos išlipo aukštas, gražus ir gražiai nuaugęs, brangiu kunigišku drabužiu apsirengęs kunigas, o paskui jį ir senyvas vyras (turbūt, kunigo tėvas). Garlaivis dar buvo tolokai, kapstėsi aukštyn prieš srovę, du vyrai pradėjo savo tarpe šnekučiuotis, o mes, vaikėzai, begėdiškai į juos vėpsoti. Kažkas iš vyresniųjų prasitarė "Tai kun. Maciulevičius, didelis Kauno ponas..." Ir tai buvo antrasis mano pasimatymas su Maironiu, iki šiol neišblėsęs atminty, nors tada ir nežinojau, kad jis Maironis. Galėjau tą reginį matyti 1911 ar 1912 m., kai prel. Mačiulis iš Peterburgo Dvasinės akademijos, palikęs ten profesūrą ir galimybes kopti į aukštį, jau buvo grįžęs į Kauną Žemaičių kunigų seminarijos atlietuvinti.

Vilniuje, kopdamas į šviesą Ryto d-jos gimnazijoj, įsimylėjau Maironio poeziją, beveik visus "Pavasario balsų" eilėraščius mokėjau atmintinai, naktį pažadintas, galėjau juos be klaidų iškalbėti. Ir lemtis taip lėmė, kad jau tada pradėjau 'aktoriauti" — gimnazijos vakarėliuose lipdavau į sceną Maironio poezijos deklamuoti. "Trakų pilis", "Vilnius", "Pirmoji meilė", "Miškas ir lietuvis", "Už Raseinių ant Dubysos", "Oi, neverk, matušėle", "Mano gimtinė", "Užmigo žemė", "Aš norėčiau prikelti", "Vakaras ant ežero Keturių kantonų", "Nuo Birutės kalno", "Kur bėga Šešupė" — buvo labai mylimi eilėraščiai, bet ypačiai mėgdavau išrėkti Maironio satyrą "Tautos pabėgėliams":

Ojczyzna jum kvepia, ne žemė tėvynė,
Maitinanti jūsų pilvus, —
Ne prosenių žemė, kurios išsigynę,
Begarbinat lenkų dievus!..
(Cituota iš atminties)

Ketvirtąjį susitikimą su Maironiu lydėjo gal truputį spalvingesni nutikimai: įsiskaitęs, įsijautęs į Maironio poeziją, Vilniuje pats pradėjau eiles rašyti. Ir buvau jų "prikūręs" stamboką sąsiuvinį, kurį man parūpino klasės auklėtojas dail. A. Žmuidzinavičius (I-jo pasaul. karo metu Lietuvoj buvo jaučiama didelė popierio stoka). Kad tos eilės buvo labai maironiškos — negali būti jokio abejojimo. Deja, sąsiuvinys su tom eilėm, kai daug vėliau išvykau Italijon studijuoti, Kaune "dingo be žinios". Dingimas nuostolių niekam nepadarė, gal tik truputį gaila, kad prapuolė įrodymai, kurie būtų paliudiję dar vieną Maironio sekėją... O jo darbai buvo giliai įsismelkę į sąmonę ir į širdį! Kai iš Vilniaus pėsčiom pakilau namų pusėn, iš tikro bėgdamas nuo bado (ne ką mažesnį badą radau ir gimtinėj), tai taip žiauriai kaizerinė Vokietija buvo apiplėšusi Lietuvą, kuprinėje ant pečių tėviškėn su visais mokslais parsinešiau ir Maironio "Pavasario balsus".

Kažkokiu paslaptingu būdu nuo Maironio įtakos atitrūkęs, 1924 m. išleisdinau pirmąjį savo eilių rinkinį "Saulėtekio maldas" (išleido E. Jagomasto Lituania Tilžėje). Aišku, tos "maldos" ne vienu tūkstančių žingsnelių buvo atsilikusios nuo Maironio poezijos meno. Bet, to nepaisant, širdy plakėsi įkyrūs raginimai, tikra pagunda, su tuo rinkinėliu aplankyti ir pagerbti Mokytoją. Regis, tada jau buvau išbandęs vyro drąsą, o eiti pas Maironį buvo tikrai baugu. Ir tik tada, kai "Saulėtekio maldos" praslydo pro Ad. Jakšto kritikos rykštes, susilaukdamos net vieno kito paglostymo, išdrįsau pasibelsti į Maironio rūmų duris...

Stilingų rūmų duris atidarė pats Maironis, pakvietė į savo buto saloną, apstatytą gražiais baldais, papuoštą žymių dailininkų paveikslais. Tuoj įteikinau jam atneštą dovanėlę, tariau, jog tai yra menkas dėkingumo ženklas Mokytojui. Matyti, sugebėjau būti pakankamai kuklus, prisipažinau esąs serediškis. Maironis tučtuojau sušilo, pradėjo šypsotis ir kalbėti — klausė, ar esu buvęs Betygaloj, teiravosi apie Seredžių, ar aš asmeniškai pažįstąs komp. St. Šimkų, Aš jam pasakojau visa tai, ką dabar čia apie jį kalbu. Jis pasisakė, kad yra skaitęs vieną kitą mano eilėraštį, tie eilėraščiai turį savaimingumo, tik forma esanti sunkoka. Girdi, jauniem autoriam esą lengviau, nes literatūrinė lietuvių kalba, nors dar sunkiai reikėsią padirbėti jos visiem turtam atskleisti, iš tikro jau esanti gerame kely. Ir tada man ėmė

kalbėti apie tai, ką ir savo poemose skelbė: reikią šviestis, mokytis, reikią daug skaityti ir studijuoti, išvardino būrį rašytojų, kurių darbus jis pats mėgo. Maža to, pakvietė į valgomąjį kambarį prie arbatos stiklo, pripylė taurelę kažkokio saldaus ir gero gėrimo. Ten vėl grįžome į Betygalą, į Seredžių, į ano meto Lietuvos kasdienybę. Išdrįsau prisipažinti, tikrai nepataikaudamas, kad esu pasipiktinęs balsais, kurie bando Atgimimo dainiaus reikšmę ir įtaką net literatūros gyvenime sumenkinti. Tik dabar jau nebeprisimenu, kaip į tą mano išsišokimą reagavo Maironis. Pats aš, išgyvenęs tokį įdomų ir nepamirštamą pasimatymą, iš Maironio namų išskridau, tartum būčiau užsėdęs ant sparnuoto pegaso!..

Paskui atėjo pora metų, kai gan dažnai nueidavau į Kunigų seminariją pas kun. prof. Morkų Morkelį. Morkelio pobūvio svečiai dažniausiai būdavo literatūros ir teatro žmonės. Beveik visada į tuos pobūvius ateidavo ir Maironis. Paprastai jis įsitaisydavo kertėj stovinčiam fotely, o vainiku jį apriesdavo pobūvio moterys. Toje kertėj dažnokai prapliupdavo juokas, matyt, Maironis savo gerbėjom ką nors juokingo ir sąmojingo pasakydavo. Ir tik tada, kai kuri nors aktorė imdavo deklamuoti Maironio poeziją, jis apsiniaukdavo, nuleisdavo galvą, lyg nepatogiai pasijusdavo... Ir visuomet griežtai laikydavosi luomo disciplinos — 12 val. nakties iš savo kertės pakildavo, gražiai su visais atsisveikindavo ir išeidavo, tuo tarpu kai mes, kiti sveteliai, kartais pas prof. Morkelį iki trečiųjų gaidžių praūždavom.

Ar ne tokį Maironio paveikslą savo atsiminimuose tapo ir velionis poetas kan. Mykolas Vaitkus, iš daug didesnio artumo Atgimimo dainių pažinęs? Juk ir jis teigia, kad Maironis mylėjo pasaulį, mylėjo žmones, į savo namus kviesdavosi pažįstamus — mokslo ir meno žmones, pats mielai eidavo į svečius, jaunimo tarpe kartais taip įsidainuodavo ir įsilinksmindavo, tartum titulų ir pareigų orumas jo visai neslėgtų.

Taigi, kaip regim, Maironis anaiptol nėra rūsti, atoki, vėsi ir neprieinama asmenybė. Tai buvo vyras, turintis didžiai spalvingą ir turtingą prigimtį, kurios ir nebandė nuo kitų slėpti. "Aukštosios visuomenės sferose... Jis čia tikras aristokratas, imponuojąs savo tauria laikysena, pokalbio inteligencija, gyvumu, sąmoju. Rafinuotą inteligenciją rodo ir jo replikos kritikams" (J. Brazaitis).

Savo kūrybos leitmotyvą pats Maironis atskleidė tokiu pasisakymu: "... negaliu nepasakyti ačiū Tai, kurios meilė prikėlė mane iš miego, iššadino aukštesnius jausmus ir davė įkvėpimą. Dėl jos tai norėčiau nupinti garbės vainiką, kad jos vardas pasklistų kuo plačiausiai, kad ją pažintų ir pamylėtų broliai taip karštai ir širdingai, kaip pamylėjau aš... O ta mano numylėtoji, tai Lietuva-tėvynė!"

Beveik tą pačią mintį Maironis kartoja 1892 m., iki šiol plačiai tebeskambančiame eilėrašty "Taip niekas tavęs nemylės":

Tau puikūs pečių neapsupo šilkai,
Tu proto netemdai grožybe, —
O tu tik viena širdies raktą radai
Skaičia savo skausmo gilybe!

Kai tokį išpažinimą išgirstam, nesunkiai suprantam, kodėl pirmoji Maironio knyga buvo ne eilių rinkinys, o "Apsakymai apie Lietuvos praeigą" (išleista 1891 m.), atremta į M. Strijkovskio, T. Narbuto, J. Kraševskio ir ypačiai į Simano Daukanto Lietuvos istorijos studijas. Tai "... yra puikus veikalas lietuvių istoriografijoje, susiejęs visą lietuvių tautos kelią nuo pačių seniausių laikų su dabartimi, jame lietuvių tautos istorija traktuojama ne tiktai kaip neužbaigta, bet dar ir nepasiekusi tų savo viršūnių, kurias ji galinti pasiekti" (V. Zaborskaitė). Atseit, kai buvo įsigilinta ir įsijausta į Lietuvos istoriją, tai tik tada gimė Maironio tautinė patriotikos poezija.

Čia turbūt atbėgom į tas akimirkas, kai reikia prisiminti Maironio parašytus veikalus. Be minėtų istorinių "Apsakymų", 1895 m. buvo išleista poema "Tarp skausmų į garbę" ir "Pavasario balsų" pirmoji laida. Minima poema per keletą metų buvo iš naujo perkurta ir pavadinta "Jauną-ja Lietuva". "Jaunoji Lietuva" (išl. 1907), kaip dabar aiškina mūsų grožinės literatūros tyrinėtojai, yra pats stipriausias ir meniškiausias to žanro Maironio kūrinys. Dirbdamas Peterburgo Dvasinėj akademijoj (prisiminkim, toji akademija — tai rusų į Petrapilį perkeltas Vilniaus universiteto Teologijos fakultetas), kovodamas dėl lietuvių spaudos atgavimo ir liet. studentų teisių, eidamas akademijos prefekto ir inspektoriaus pareigas, Maironis parašė ir 1903 m. atspausdino "Paskaitas apie teisingumą ir teisę" (Praelectiones de justitia et jure quas habuit in Caesaria Romano-Catholica Ecclesiatica Academia Petropilitana Joannes Matsulewicz, Theologiae Moralis et Pastorales Professor, Petropoli; už tą darbą Maironiui buvo duotas teologijos mokslų daktaro laipsnis). Veikalas mūsuose mažai težinomas ir retai minimas, o jis "įdomus ir kai kuriais lituanistiniais aspektais. Jame gausiai cituojama Lietuvos statutas, Žemaičių vyskupijos statutai ir M. Valančiaus instrukcijos; lotyniškų juridinių terminų vertimai duodami ne tik į prancūzų, lenkų, rusų, bet ir į lietuvių kalbą. Į tekstą įterpiama lietuvių patarlių" (V. Zaborskaitė).

Maironio portretas, išdrožtas liaudies menininko, įrengtas Krekenavos šventoriuje.
The poet's portrait, carved by a folk artist, is a part of the Krekenava's church yard.

Kūrybingiausiame laikotarpy ir vėliau pasirodė šie Maironio veikalai: operinis libretas "Kame išganymas", poema lenkų kalba "Znad Biruty" (1904); dar vis tebesapnuodamas tautinę vienybę, Maironis stipriu poetiniu žodžiu dar kartą atsigrįžo į mūsų sulenkėjusią diduomenę, žinoma, didesnio ir gyvesnio atgarsio nesulaukdamas; (tą poemą Faustas Kirša jau Amerikoj išvertė į lietuvių kalbą, vienas vertimo rankraštis šiuo metu saugomas Alkoj, Putnam, Conn. *): poemos "Raseinių Magdė" (1909) ir "Mūsų vargai" (1920); leisdamas minėtos Lietuvos istorijos trečią leidimą (1906), prijungė konspektyvią "Lietuvos rašliavos apžvalgą"; dramos "Kęstučio mirtis", "Vytautas pas kryžiuočius" ir "Vytautas karalius" (1922-1930); dar vienas operinis libretas "Nelaimingos Dangutės vestuvės" (1927), kuriame atsispindi lietuvių kovos su kryžiuočių ordinu; Maironis bandė savo jėgas ir dailiojoj prozoj: nepr. Lietuvos periodikoj ("Vairas", 1930, nr. 11) paskelbdamas novelę "Peiliukas išgelbėjo" (LD red. pastaba: ji spausdinama šiame LD numeryje). "Ši maža novelė yra tarsi lengva seno poeto šypsena, trumpas atokvėpis, įsiveržęs į jo istorinių vizijų ir priešmirtinės rimties pasaulį" (V. Zaborskaitė).

Maironio kūrybinio genijaus viršūnėje tebespindi eilėraščių rinkinys "Pavasario balsai". — — —

"Pavasario balsų", kol Maironis dar buvo gyvas, pasirodė šeši leidimai. Kiekvieną naują leidimą spaudai rengdamas, autorius savo poezijos rinkinį papildydavo stambesniu ar lieseniu naujų eilėraščių pluoštu. ...Su papildymais į "Pavasario balsus" atėjo stambus kiekis aukšto meninio lygmens kūrinių, jų tarpe ir populiariosios Mairónio baladės: "Jūratė ir Kastytis", "Ant Pūnės kalno", "Čičinskas", "Šatrijos kalnas"... Po Maironio mirties "Pavasario balsai" dar keletą sykiu buvo išleisti ok. Lietuvoj ir išeivijoj. Tai dar vienintelė

---

* Poemą "Nuo Birutės kalno" spaudai parengė Bern. Brazdžionis; su dail. Ados Korsakaitės - Sutkuvienės iliustracijom ir dar šiais metais ketinama išleisti.

poezijos knyga, susilaukusi tokio didelio populiarumo. Be abejo, tai apsprendžia ne tik jos turinį, bet ir jos meninį vertingumą. "Jo (Maironio) žodžiai klasiškai paprasti, dar paprastesni sakiniai. Sakinys neilgas, aiškus, tikslus, taisyklingas. Sakinio paprastumas tiesiog nustebina populiariojoj "Eina garsas": nėra nė vieno šalutinio sakinio. Liaudies dainai ji priartėja ypačiai savo deminutyvais, o posakiai: "auksu žiba miesto bonės, šilkų pilnos skrynios", — yra tiesiog liaudies laimingumo ir turtingumo simboliai. Su liaudies daina čia sutaria ir tuo, kad nepiešiama drastiškų karo paveikslų, o pavaizduojama jo rezultatai" (J. Brazaitis):

Saulė leidos, buvo kova, kraujo daug tekė-
Mylimasis už tėvynę galvą ten padėjo. /jo,

Pirmąjį savo eilėraštį Maironis paskelbė "Aušroj" 1885 m. (pasirašytą Zvalionio slapyvardžiu), taigi netrukus tam eilėraščiui sukaks 100 metų. Eilėraščio pavadinimą poetas keitė keletą kartų: pradžioj buvo "Lietuvos vargas", paskui "Giria ir lietuvis", "Miškas ir lietuvis", "Miškas ūžia". Nepaprasta čia yra tai, kad Maironis jau anuomet lietuvių poezijai davė tobulą chorėją:

Miškas ūžia, verkia, gaudžia,
Vėjas žalią medį laužo;
Nuliūdimas širdį spaudžia,
Lyg kad replėmis ją gniaužo.

"Prie šio kruopštaus, taisyklingo, harmoningo formos išdailinimo dar pridėtinas jos muzikalumas, kuris palankus eilėraščiui daina virsti" (J. Brazaitis). Tas vienas poezijos žinovo sakinys atskleidžia mintį, kad Maironis nepasimetė apleistuose, priterštuose ir neišpurentuose kalbos dirvonuose, kad savo kūryba jis priartėjo prie liaudies dainų tyrumo ir gelmių. Iš tikro, Maironis į lietuvių poetiką įvedė toninę- silabinę eilėdarą, iki jo nė vieno lietuvio nepuoselėtą, mūsų poeziją praturtino naujais įvaizdžiais, nauja, lakia ir žmones uždegančia mintim, surado nemenką kiekį skambių rimų, reikšmingai pagyvino mūsų poetinės kalbos ritmiką. "Eilėraščio eilutės struktūrą Maironis dažnai labai mokamai suderina su reiškiamu turiniu bei nuotaika. Antai, eilėraštyje "Užtrauksme naują giesmę" veržlus ketureilių ir po kiekvienoje jų besikartojančių dviejų trijų pėdų šešiaeilių priedainių ritmas puikiai išreiškia kovingą jaunatvišką nuotaiką. Arba eilėraštyje "Nuo Birutės kalno" vieningai išlaikytas monotoniškas anapestas išreiškia galingai siūbuojančios jūros nuotaiką" (L. Gineitis).

Daugumai lietuvių žinoma tiesa, kad Maironio poezija darė regimą ir didelę įtaką po jo atėjusiom poetų kartom. Maironio įtaką stipriai jautė Liudas Gira, Vincas Mykolaitis - Putinas, Kazys Binkis, Faustas Kirša, Balys Sruoga, aišku, ir Petras Vaičiūnas. Tiktai, kaip čia vaidenasi, mes esam susipainioję terminų sąvokose. Minėti poetai yra vadinami "pomaironine karta". Iš tikro gi tai yra maironinė poetų karta, išaugusi iš to ąžuolo šaknų, kurį pasodino ir užaugino Maironis. Ilgainiui visi tie rašytojai susikūrė ryškius ir savaimingus veidus, bet pradžioj jų poetinio darbo ištakos ir patyrimai buvo atremti į Maironio atradimus. Tik vėlesnes poetų kartas jau galime vadinti pomaironinėm rašytojų kartom, nes šie jau turėjo žymiai daugiau poezijos meno mokytojų (pvz., Juozą Tysliavą pradžioj įtakojo Balio Sruogos poetinė kūryba). "Ramiu, didingu, poetinės jėgos kupinu žodžiu Maironis užbaigė savo lyrinio pasaulio panoramą. Maironio poveikis reiškėsi ir žymiai vaisingesnėmis formomis, pažadindamas savitus ir stiprius talentus savarankiškai kūrybai. Jeigu kažkada Dostojevskis yra pasakęs, kad visa rusų proza išėjusi iš po Gogolio "Apsiausto", tai, parafrazuojant jį, galima būtų pasakyti, kad ir visa naujoji lietuvių poezija išėjusi iš po Maironio sparno. Visas vadinamos "pomaironinės" kartos branduolys išėjo Maironio mokyklą — vieni greičiau iš jos išsivaduodami, tik pirmuose žingsniuose pajusdami jo poveikį, o kiti patirdami stipresnę ir giliau siekiančią įtaką" (V. Zaborskaitė).

Maironis bandė ir satyriko plunksną. Ir taip pat sėkmingai. Tik jo satyra yra kandi, rūsti, aštri ir atvira, juokas, ją beskaitant, tik pro ašaras gali prasimušti. Maironis plakė žmoguje slypintį blogį, valdžias ir nesąiningus veikėjus, ypačiai kandūs jo satyrų posmai, skirti sulenkėjusiai lietuvių diduomenei. Baladė apie Čičinską, kaip teigia prof. S. Sužiedėlis, parašyta tada, kai Maironis pamatė, kad Lietuvos bajorai dar vieną sykį bando išduoti savo tautą. Maironio "Čičinskas", žinoma, nėra satyra to žodžio prasme, o tik patrioto karčių apsivylimų posmai, aprengti baladės forma.

Maironis paliko mums ir religinės poezijos pluoštą. Tasai pluoštas nėra stambus ir didelis. J. Brazaitis rašo, kad tik 30-ty Maironio eilėraščių galima rasti religinės giesmės pradų. Tiesa, kritikas Ad. Jakštas Maironio religinėje poezijoje nerado teologijos, neįžvelgė ir didelio maldingumo. Bet ar mes turime kitą tokią giesmę, kaip Maironio "Marija, Marija", kuri ir nūdien mus taip jaudintų ir tokia gilia rimtimi apsemtų? O juk ir eilėraščio "Kur bėga Šešupė" paskutinysis posmas kiekvienu atveju atskamba į mus, kaip gilus ir didingas religinis himnas:

Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį,
Kur mūsų sodybos, kur bočių kapai!
Juk tėviška tavo malonė daug gali!
Mes tavo per amžius suvargę vaikai.
Neapleisk, Aukščiausis, mūsų ir brangios tėvynės,
Maloningas ir galingas per visas gadynes!

Minėdami Maironio 120 metų gimimo ir 50 metų mirties sukaktis, vieną apraišką gana aiškiai matom: Maironis nutolsta ir vėl grįta! Grįžta ypačiai tada, kai tautą užgriūna vargai, pavojai ir kentėjimai. Išeivijoj, ypačiai jaunimo gretose, reikėtų būtinai prisiminti poeto Bern. Brazdžionio 1940 m., kai Lietuvai grėsė Maskvos okupacija, mestą prasmingą šūkį: "Atgaivinkime Maironio kultą!" Maironio poezija savo esme yra jaunatvės poezija, stipriai beldžianti į jaunas širdis. Ji ir svetimuose kraštuose gali mum padėti Lietuvą pamilti, jos garbei aukotis ir dirbti, nes Maironis vėl yra sugrįžęs! Ir, kiek akimis galima aprėpti, sugrįžęs amžiam, kol bus gyva lietuvių tauta.

Sutrumpinta paskaita, kurią S. Santvaras skaitė Neo Lituanų Maironio minėjime Chicagoje.

Iš dedikacijų Maironiui

PROMETĖJUS

Tamsybių žudomi gyventojai tūnėjo
Elektros nesakau, bet paprastos šviesos
Jiems trūko; net ugnies ant žemės, ant visos
Nė vienas iš žmonių įkurti nemokėjo.

Galopi radosi vyrs milžino jėgos.
Jis ugnį paveržė dievams — visi laimėjo;
Patapo žinomas ir vardas Prometėjo
Ir gerbiamas visų nuo tariamos dienos...

Maironi! Panašiai suglobei mūs Tėvynę:
Tu dangiška daina sukūrei ugnį šventą,
Išmokei šalį gint už viską pamylėjus...

Štai Lietuvos vaikai šiandieną prisiminę,
Kiek daug jau nuveikta, kiek daug jau pergyventa,
Išreiškia garbę tau, tau — mūsų Prometėjau!

1913.XII.17

M. Dagilėlis

"Lietuvių Dienų"

METINIS
PIKNIKAS

ĮVYKS RUGSĖJO 19 D.,

12:30 p.m.

Švento Kazimiero Parapijos Salėje
3855 Evans St.
Los Angeles, CA 90027

Bus duodami gardūs pietūs ir karšti ir šalti gėrimai

Taip pat čia įvyks "L.D." dovanų skaitytojams traukimas. —Leidėjas

ALF. TYRUOLIS

IŠ ATSIMINIMŲ APIE MAIRONĮ

Didįjį mūsų tautos dainių prelatą Joną Mačiulį-Maironį (1862 - 1932) pažinau daugiau iš tolo, netgi iš tolimesnės distancijos negu Vaižgantą, Jakštą, Vydūną, Rygiškių Joną, nekalbant jau apie tokius poetus kaip Mykolas Vaitkus ar Putinas, su kuriais teko ir artimiau pabendrauti.

Iš arčiau Maironį teko pažinti studijų pabaigoj, 1932 metų pavasario semestre, kai jis atėjo į Teologijos - Filosofijos fakulteto Filosofijos skyrių skaityti kurso apie Donelaitį. Nemaža staigmena buvo mums to skyriaus studentams, sužinojus, kad Maironis ateina pas mus. Tad su juo suartėsim taip, kaip Teologijos skyriuj — kunigų seminarijoj — su juo buvo suartėję poetai Mykolas Linkevičius, Kazys Zupka, beletristas Stasius Būdavas ir gal dar vienas kitas. Įsileidus į literatūrines studijas Filosofijos skyriuj, per visą tą studijų metą, nuo 1928 metų rudens, Maironį Kaune tekdavo tik retkarčiais kur nors iš tolo pamatyti: gal Valstybės teatre, kurios jis buvo palyginti uolus lankytojas, gal katedroj bazilikoj, gal prie studentų bažnyčios ar kitur. Nė į galvą tada nebuvo atėjus mintis, kad su Maironiu teks turėti reikalų kad ir akademinėj auditorijoj.

Tad, kaip minėjau, tikrai buvo nemaža staigmena, kai 1932 m. pavasario semestre buvo paskelbta, kad Filosofijos skyriuj apie Donelaitį skaitys Maironis. Maironis — tautos atgimimo dainius, tokio didžio garso kūrėjas-poetas, buvęs Petrapilio Dvasinės akademijos profesorius, dabar Kauno kunigų seminarijos rektorius ir Teologijos skyriaus profesorius, jau baigiąs septintą dešimtį, taigi emeritas, "vir bene meritus"!

Kaip Maironis atvykdavo į didžiuosius universiteto rūmus, kur buvo Filosofijos skyrius, negalėčiau pasakyti. Nes viduj jį tematydavom lėtai kopiantį į tretįjį aukštą, apsivilkusį apystore "talūba", rankoj belaikantį tamsiai rudo veliūro žieminę kepurę, kai buvo dar pats viduržiemis, vasario mėnuo. Kad ir apystambaus stoto, jis nebuvo toks aukštas kaip humanitarų prof. Sruoga, ir ne toks žemas kaip prof. Krėvė-Mickevičius. Prieš kokį mėnesį Maironį Teologijos-Filosofijos fakultetas pakėlė į garbės daktarus, ir gal už tai atsilygindamas jis ryžosi padėstyti Filosofijos skyriuje, nepaisydamas amžiaus.

Skaitė Maironis į katedrą atsinešęs pasirašytą tekstą. Skaitydavo gan lėtai, gal jau dėl senyvo amžiaus, gal kad taip buvo įpratęs. Beskaitydamas retkarčiais nusiimdavo akinius — kitokių, berods, nenešiojo kaip pensne — ir, žvelgdamas tiesiai į auditoriją, imdavo ir laisvai pakalbėti, kokią teksto vietą savais žodžiais aiškindamas ar šiaip kokią šalutinę pastabą pridėdamas. Kartą, belygindamas kitų pasisakymus literatūriniais klausimais, užsiminė ir apie save, sakydamas, kad ir jis "kaip šioks toks poetas" norįs pareikšti savo nuomonę. Toks Maironio pasižeminimas man giliai įstrigo atmintin ir kone iki ašarų graudino. Tai še jums visiems, kurie ar ne nuo 1920 m .bambėjot: Maironis paseno, Maironis nuseno, Maironi, labanakt! Jūs dabar jį praaugot visa galva, o jis jau tik šioks toks poetas beliko.

Kad ir tik kartą per savaitę porai valandų teateidamas paskaityti apie Donelaitį, Maironis, atrodo, ne visada bus vienodai gerai jautęsis. Taip kartą, keliom studentėm prie katedros priartėjus su užskaitų knygelėm gauti profesoriaus parašo, Maironis gražiai atsiprašė sakydamas:

"Gal kitą kartą, šiandie ne kaip jaučiuos."

Bet šiaip jis buvo pareigingas ir nepamenu, kad per visą semestrą kada būtų paskelbęs, kad paskaitos nebus. Į studijų knygelę pasirašydavo *J. Maironis* — taip jau šis slapyvardis buvo įsigalėjęs vietoj pavardės.

Pradėdamas kalbėti apie Donelaitį ir jo kūrybą, Maironis davė gan platų anų laikų istorinio ir visuomeninio gyvenimo skerspjūvį. Čia jis rėmėsi Šilerio citata: Wer den Dichter will verstehen, muss in Dichters Lande gehen — Kas kūrėją nor suprasti, tur jo žemėj atsirasti. Man, kaip germanistiką studijuojančiam, rūpėjo sužinoti, kokios Maironio pažiūros į tariamą vokiečių literatūros įtaką Donelaičiui. Čia jis buvo atsargus, bet vis dėlto minėjo Evaldo Kleisto "Pavasarį", o su Kleistu Donelaitis galėjęs ir asmeniškai pasižinti. Nebuvo jokios abejonės dėl Gellerto įtakos Donelaičio pasakėčioms. Maironis buvo priešingas Gabriui, kurs teigė, kad Donelaičiui jokios įtakos neturėjo nei Kleistas, nei anglų Tomsonas. Bendras literatūrų poveikis viena kitai vis dėlto galėjęs būti.

Šioks toks netikėtumas buvo, kai Maironis tvirtino, kad lietuvių dainų reikšmę iškėlė pirmieji ne Lessingas ar Herderis, bet Dusburgo universiteto prof. Brandas savo veikale "Reysen durch die Marck Brandenburg, Preussen, etc." (1702). Bet Maironis gražiai pasijuokė iš Gabrio, kurs teigė, kad Donelaitis Karaliaučiaus universitete studijavęs Buergerį, Lessingą, Herderį, nors Lessingui tada tebuvo 3 metai, o Herderiui 8.

Nė nepajutom, kaip baigės semestras, ir atėjo pavasaris. Baigęs kursą, Maironis tuoj išvyko atostogų į rytų Lietuvą, į Panevėžio apskritį, bet greit turėjo grįžti į Kauną dėl įsisenėjusios ligos krizės. Čia jį gydė jau aksčiau dr. V. Kuzma, pagarsėjęs urologas. Dr. Kuzma dėjęs visas pastangas Maironį išgelbėti, bet jau birželio 28 išvakarėse pasakęs, kad Maironis vargiai beišlaikys sekančią naktį — perdaug buvęs organizmas užnuodytas uremija.

"Visas degu kaip ugny", pasakęs Maironis jį aplankiusiam jubiliatui Jonui Kudirkai, su kuriuo po 3 metų man teko kartu gyventi Marijampolėje.

Kitos dienos rytą Maironis baigė šios žemės kelionę. Per šv. Petrą buvo pašarvotas seminarijos bažnyčioj. Greit nuskubėjau atiduoti pagarbą savo brangiam profesoriui. Suklupęs ties aukštai ant katafalko paguldytu garbiuoju velioniu meldžiaus: "Amžiną atilsį duok, Viešpatie, mūsų didžiajam Dainiui, kurs taip jausmingai ir nuoširdžiai išsakė tėvynės meilę:

Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo jausmingas poetas!

Ir dar kartojau: "Duok amžiną atilsį, Viešpatie, Dainiui-Pranašui, kurs gal kaip niekas kitas tikėjo Lietuvos atgimimu:

O vienok Lietuva
Juk atbus gi kada,
Neveltui ji tiek iškentėjo.

Maironio tėvų sodyba. Nuotrauka daryta 1951 m.

The homestead of Jonas Maciulis-Maironis' parents. Photographed in 1951.

Mūsų dainius – mano profesorius

Iš prisiminimų apie Maironį

1. Idealusis Maironis

Kaip kiekvienam gimnazistui, taip ir man, esant Prienų "Žiburio" gimnazijos šeštoje klasėje, teko susipažinti su lietuvių literatūra bei jos kūrėjais. Šešiolikmečiui jaunuoliui, pripratusiam prie savo provincinės tarmės ir to meto gyvosios kalbos, nežavėjo XVII, XVIII ir XIX amžiaus rašytojų kūryba dėl jos savotiškos kalbos. Užvis labiau vargino mane Donelaitis, kurio *Metai* buvo įvilkti į man svetimą, savitą žodyną. Jų pradžią atmintinai kaliau tik pažymio verčiamas. Nedaug ką sėkmingiau teko dorotis ir su vėlesniais rašytojais, kaip va: Poška, Stanevičium, Žemaite, Pietariu ir kit. Sėkmingiau veikė mane J. Basanavičius savo pasakomis apie *Vėles ir velnius,* V. Kudirka savo satyromis, A. Mickevičius savo *Ponu Tadu.* Gal būt mūsų lietuvių literatūros mokytojas buvo prastas senesnės literatūros interpretatorius, ar gal aš buvau aprambėjęs kaimo žaliūkas, kad anoji kūryba į mane neprabilo. Mokiausi, stengiausi ją įsisavinti tik reikalo spiriamas. Lietuvių literatūra žadino manyje nuovargio jausmus. Aš galėjau tada skųstis, kaip tas Poškos pasakėčios *Arklys:*

Ir vėl reikia keltis ir prie darbo stoti
ir vėl ratai, kaip vakar, per dieną vežioti.

Taip besistumdami, priartėjome ir prie XX amžiaus rašytojų, kurių pirmasis iš eilės, berods, buvo Maironis. Kaime gimęs ir augęs, nebuvau aš apie jį girdėjęs ir neturėjau jokio supratimo.

Mokytojas, trumpai supažindinęs su Maironio gyvenimu, metėsi į *Jaunąją Lietuvą,* o po jos — į *Pavasario balsus.* Čia įsižiebė mano žavesys literatūriniu menu. Kačiukas išvysta šviesą aštuntą dieną po gimimo. O aš atsivėriau literatūrai tik po 16 metų. *Jaunąją Lietuvą* iš eilės skaitėm garsiai klasėje. Staiga atkutau ir klausau, kad čia gražiau skamba, negu mamos pasakos. Vis tolyn ir vis gražyn. Smigo žodžiai ir mintys pačion širdies gelmėn. Jau ne tik klausau, bet pradedu su poemos herojum kartu gyventi. Romantiškai pergyvenau jo klierikavimo "nusidavimus" Apgailėjau jo nepasisekimą kunigų seminarijoje, atsiplėšimą nuo mylimosios, pasiaukojimą Tėvynės meilei. Bemaž su ašaromis lydėjau jį per gyvenimą ir jo nesėkmes.

Pavasario balsams dar nebuvau priaugęs. Ne visi eilėraščiai lygiai veikė į mane. Vieni atrodė gražūs, kiti mažiau, o dar kiti nuskambėjo man svetimai. Mokytojui pabrėžus, kad Maironio *Vakaras ant Keturių kantonų ežero* esąs pats gražiausias kūrinėlis, man jis buvo visai svetimas ir į mano jausmus neprabilo. Aš jį palaikiau pačiu prasčiausiu eilėraščiu.

Visai kitaip veikė Maironio baladės, kaip va: *Jūratė ir Kastytis, Čičinskas, Raseinių Magdė.* Jomis gėrėjausi, kaip gražuolė atrastais perlais. Po *Jaunosios Lietuvos* Maironio baladės man buvo užvis gražiausios. Minties dramatiškums, poetinis lankstumas pavergė mane visiškai. Tada mąsčiau: koks tai didelis poetas Maironis. Jo dvasios tyrumas, jausmų dinamika, poetinis grožis, yra neregėti, negirdėti, tiesiog nežemiški. Maironį tada vaizdavausi lyg iš dangaus pasiųstąjį angelą, į mus prabilusį dangiška kalba. Sau mąsčiau: jeigu man būtų lemta kada Maironį pamatyti, norėčiau pulti prie kojų, išbučiuoti rankas ir kojas, žvelgti į jo angelišką veidą ir pajusti jame tą lyrišką švelnumą, dvasinį žavesį, plačiaširdį žmoniškumą Tėvynės mylėtoją ir Didvyrį.

Svajonė realizavosi.

2. Oficialusis Maironis

a. Egzaminai

Baigęs gimnazijos kursą, 1928 m. apsisprendžiau stoti į Kauno Kunigų seminariją. Kandidatai turėjo išlaikyti stojamuosius egzaminus iš lotynų kalbos.

Paskirtą dieną susirinkome apie 35 kandidatai į kunigų seminariją. Sėdime egzaminų salėje, laukdami egzaminatorių. Devintą valandą atsiveria durys, ir pro jas įplaukia trys rimtais veidais figūros. Vienas iš jų vidutinio amžiaus ir ūgio. Antrasis — aukštas, stambus, žilais į viršų šukuotais plaukais, sutanuotas, su kanauninko kryžiuku ant krūtinės, gana senyvo amžiaus vyras. Trečiasis — taip pat stambios figūros, vidutinio amžiaus, su kanauninko kryžiumi, išretėjusiais, ežiuko šukuosena, plaukais dvasiškis. Juos pagerbdami sustojome ir, jiems užėmus egzaminatorių vietas, mes susėdame ir stebime, kas bus toliau. Žilasis prelatas sėdi viduryje, o aniedu iš šonų.

Jaunesnysis prelatas ar kanauninkas — tada dar nežinojau — pagal sąrašą šaukia po vieną kandidatą, o jaunasis sutanuotas kunigas, iššauktajam duodamas paskaityti lotyniško teksto, jį egzaminuoja iš lotynų kalbos gramatikos ir sintaksės. Egzaminuojantis dvasiškis, norėdamas mūsų nervus nuraminti ir pasijusti šeimyniškiau, parenka lengvus juokingus sakinius, kaip antai: "Višta padėjo kiaušinį", ar "Pelė papiovė katę" ir liepia versti į lotynų kalbą. Mes sėdintieji suoluose išdrįstame nusijuokti. Jaunesnysis su kanauninko kryžiuim irgi nusišypso. Vidurinysis žilasis prelatas, patempęs lūpą, žvelgia į egzaminuojamąjį visu rimtumu. Tokia egzaminų eiga tęsiasi valandą, antrą, trečią, kol visi kandidatai pereina per šarangą. Per visą tą egzaminų laiką žilasis prelatas tik spoksojo, akimis egzaminuojamus tyrė, nepratardamas nė žodžio. Jo veido šaltumas ir žvilgsnio rimtumas veikė į mus gąsdinančiai. Aš stebėjausi, kaip tas jaunasis egzaminatorius dar drįsta juokauti prie tokios rimtos figūros, daugiau panašios į mumiją, negu į gyvą žmogų.

Po egzaminų, išvirtę koridoriun, dalinomės įspūdžiais. Tarpusavyj apibūdinome egzaminatorius. Aš teiravausi kitų, kas esąs tas žilasis rimtas prelatas. Ir kaip nustebau, kad tai esąs kunigų seminarijos rektorius Maironis.

— O, Viešpatie! — sušukau. — Tai šis lūpą patempęs, susakmenėjęs senis yra Maironis? — O aš buvau įsivaizdavęs visai kitokį. Ne. Prieš šitą tai jau neklaupsiu ir jo rankų kojų nebučiuosiu. Aš tiesiog gailėjausi, kad Maironį išvydau tokiame pavidale, o ne kaip aš jį vaizdavausi. Kur dingęs jo poetiškas gyvumas, jausmingumas, žavumas? Kas dengia jo romantišką dvasią: senatvė, ar tarnybinis formalumas? Geriau būtų, kad aš būčiau visą gyvenimą turėjęs iš jo poezijos susidarytą vaizdą. Pagaliau spėliojau, o gal tik per egzaminus Maironis toks oficialus... Gal vėliau pasirodys kaip tikras žmogus: su širdimi, užuojauta, jausmingumu ir patrauklumu. Juk jis yra ne tiktai kunigų seminarijos rektorius, bet taip pat ir profesorius. Todėl turėsiu progos daugiau jį pažinti bei jo būdą pastudijuoti.

b. Paskaitos

Maironio paskaitų klausiau ketveris metus. Filosofiniame kurse jis dėstė klierikams pasaulinę literatūrą ir Lietuvos istoriją. O teologiniuose kursuose klausėmės jo dėstomos moralinės teologijos. Turėjome progos dažnai jį matyti, stebėti ir, kaip rektoriaus, nurodymų, perspėjimų klausytis.

Deja, ir paskaitų metu per egzaminus gautas įspūdis nepasikeitė. Maironis kaip profesorius dalyką žinojo gerai. Įsisavintą medžiagą neskaitė, bet žodžiu perdavė. Dėstomoji medžiaga buvo jo gerai išstudijuota. Sakiniai sklandūs. Mintys plaukė logišku tikslumu. Jei kuriame sakinyje pritrūkdavo tikslesnio žodžio, ties ta vieta stabtelėdavo, pamykdavo ir, atradęs atitinkamą žodį, užbaigdavo sakinį. Todėl

jo žodžiu — ne raštu — teikiama paskaita būdavo logiška, tiksli, nors imk ir čia pat spausdink. Ir taip būdavo abejose kalbose: lotynų ir lietuvių. Mat, literatūrą ir Lietuvos istoriją dėstė lietuviškai, o moralinę teologiją — lotyniškai.

Į paskaitas ateidavo visuomet punktualiai. Sukalbėjęs lotyniškai prieš paskaitą maldą, sėsdavo katedron ir be jokių įžangų ar šildančių žodžių tęsdavo paskaitą iki pabaigos labai rimtai. Per tuos ketveris metus klausytų jo paskaitų niekad neišgirdau nė mažiausios digresijos, ar pastabos, ar šyptelėjimo, ar patrauklesnio žodžio. Visada rimtas, oficialus, bejausmis, šaltas. Jis atrodė mums esąs grynai loginio tipo, o ne meno ar estetikos žmogus.

c. Maironis administratorius

Toks logiškas tipas Maironis reiškėsi ne tiktai paskaitose, bet ir kunigų seminarijos administravime. Jis šiek tiek buvo draugiškesnis klierikam poetams, kaip Stasiui Būdavui, Kaziui Kecioriui, Algirdui Pliūrai ir kt. O mes kiti eiliniai buvome jam visiškai svetimi. Jis nepažindavo savo klierikų ne tiktai pavardėmis, bet ir iš veido.

Kartą Maironis atostogaudamas Birštone mišių metu buvo patarnaujamas klieriko A. Daunoro. Po mišių rektorius klausia Daunorą:

— Kokios būsi seminarijos?
— Kauno, Jūsų Magnificencija.
— A, tai Kauno.

Maironis kaip adminstratorius mažai tesikišo į klierikų gyvenimą. Juos prižiūrėjo, tvarkė, sekė, perspėjo ir baudė kiti administracijos nariai: vicerektorius ir prefektas. Maironis oficialiai pasirodydavo klierikams tik mokslo metų užbaigimo akte. Tada jis prabildavo į mus kaip autoritetingas rektorius.

Aš studijavau tais metais, kada katalikiškoji akcija susikirto su tautininkų režimu, kada ateitininkų veikimas buvo varžomas ir katalikiškosios akcijos paskaitininkai policiškai cenzūruojami.

Mums tada susidarė įspūdis, kad ir Maironis daugiau palaiko tautininkų režimą, negu katalikišką akciją. Mokslo metų užbaigiamajame žodyje jis taip prabilo į klierikus:

— Tai važiuojate atostogų. Jų metu klierikams draudžiama turėti paskaitas viešuose susirinkimuose, kaip antai pavasarininkams. Jeigu gausime iš policijos pranešimą, kad klierikas paskaitos metu politikuoja, tokį pašalinsime iš seminarijos.

Tuo tarpu vyskupai, ypač K. Paltarokas, J. Kukta ir J. Staugaitis, pageidavo, kad klierikai atostogų metu lankytų jaunimo susirinkimus ir juose aktyviai dalyvautų. Todėl mes klierikai jautėme hierarchijos nesutarimą. Nežinojome kaip elgtis. Vieni, klausydami Maironio perspėjimo, jaunimo susirinkimuose nedalyvaudavo, o kiti, stengdamiesi vykdyti savo vyskupo valią, lankydavo pavasarininkų susirinkimus, skaitydavo paskaitas ir dalyvaudavo diskusijose, kuriose dažnai būdavo keliami ir politiniai klausimai.

Maironio namai Kaune. Čia poetas gyveno daug metų ir po jo mirties čia buvo įrengtas jo memorialinis muziejus. Dabar Maironiui palikta tik pora kambarių, daug jo atminimo dalykų išimta, falsifikuota. Jo namuose įrengtas sovietinių rašytojų muziejus.

Maironis' home in Kaunas. The poet lived here for many years and after his death, it was converted inti his Memorial Museum. Today, only a few rooms remain assigned to him, and many of his personal effects have been removed or falsified. The remainder of the Museum is dedicated to Soviet writers.

Dar daugiau nepatikdavo mums Maironio loginė išvada apie būtiną už bendrabutį sumokėjimą, neatsižvelgiant į klieriko socialinę padėtį ir humaniškumą. Tame pačiame mokslo metų baigimo akte Maironis nelygstamai paskelbė:

— Atvažiuodami po atostogų seminarijon, būtinai atsivežkite pinigų už mokslą ir bendrabutį sumokėti. Jeigu kas neturi kuo sumokėti, matyt, Dievas to nešaukia būti kunigu.

Šis pinigais grindžiamas pašaukimo vertinimas mums buvo stačiai papiktinimas. Nejaugi pašaukimas į kunigus matuojamas pinigais? Iki šiol man liko nesuvokiama Maironio humaniškumo samprata.

d. Tikrovinis Maironis

Būtų klaidinga spręsti apie Maironio būdą, remiantis vien šiais mano apie jį susidarytais įspūdžiais. Jį reikia vertinti visapusiškai. Mes klierikai tepažinome oficialųjį Maironį — Maironį kaip administratorių. Peržengdamas seminarijos slenkstį, jis buvo toks, kokį aš čia iš pirmųjų įspūdžių pavaizdavau. Bet tai yra ne pilnas Maironio atvaizdas. Norint jį pilnai pažinti, reikia stebėti, koks Maironis yra privačiame ir socialiame gyvenime. Mes klierikai neturėjome progos jį pažinti už seminarijos ribų. Todėl mūsų susidarytas Maironio atvaizdas yra vienpusiškas, tikriau sakant, iškreiptas.

Maironio tiek privatų, tiek socialų gyvenimą puikiai pavaizdavo kan. M. Vaitkus savo prisiminimuose. Ten jis atskleidžia visai kitokį Maironį: draugišką, malonų, vaišingą, mėgstantį menininkų, ypač literatų, subuvimus. Prie vaišių stalo Maironis buvęs ir linksmas, ir smagus, ir draugiškas. Jis buvęs jausmingas, šnekus, mokėjęs su humoru prakalbinti ir gražiąją lytį. Kan. M. Vaitkaus atvaizduotasis Maironis yra pilnas žmogus, jausmingas poetas, orientuotas įdomiems pokalbiams. Ten Maironis yra jau ne oficialus, ne vien idealus, bet tikrovinis žmogus, tikras kūrėjas, bičiuliškas sambūrių mėgėjas ir didis patriotas. Dėl didžiosios meilės Tėvynei jis pats vengė sankirtos su tautininkų valdžia ir troško, kad taip pat ir klierikai elgtųsi didžiadvasiškai, vengdami siaurų partinių rėmų. Kiekvienas lietuvis buvo jam lygus brolis, o ne šovinistinis partietis. To mes tada dar nesuvokėme.

Kun. P. Celiešius

Tradicinė Lietuvių Rašytojų Draugijos emblema nuo dr-jos įsikūrimo Lietuvoje. Ji puošė suvažiavimo programą, scenos užuolaidą ir kt. Clevelando suvažiavime.

The traditional emblem of the Lithuanian Writers' Association since it establishment in Lithuania. It was prominently displayed during the association's recent convention in Cleveland.

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DIENOS CLEVELANDE

Lietuvių Rašytojų Draugijos narių skaičius, seniesiems pasitraukiant negrįžtamai, o į jų vietą ateinant naujiems talentams, visą laiką sukasi apie 100.

Į šių metų rašytojų suvažiavimą Clevelande gegužės 22-23 dienomis susirinko trečdalis visų narių. Tą būrį papuošė kartu dalyvavusios daugelio rašytojų žmonos. Draugijos valdyba, veikianti Los Angeles, sudarė dviejų dienų turiningą programą, o suvažiavimą puikiai suorganizavo B. Gaidžiūno vadovaujamas rengimo komitetas Clevelande, glaudžiai bendradarbiavęs su Clevelando liet. parapijos klebonu G. Kijausku, nuostabios energijos lietuviškos veiklos spiritus movens, kuris nuoširdžiai suvažiavimą rėmė ir davė patalpas narių susirinkimui, literatūros vakarui, bei literatūros akademijai.

Literatūros akademija (sekmad., geg. 23 d.) buvo skirta Maironio 50 m. mirties ir V. Krėvės 100 metų gimimo sukakties paminėjimams. Maironio tema paskaitą skaitė Bern. Brazdžionis, V. Krėvės — A. Gustaitis.

Clevelando burmistras G. Voinovich atsiuntė susirinkimui proklamaciją, gegužės 22 ir 23 dienas skelbiančią *lietuvių rašytojų dienomis.*

Pirmąją dieną vyko du posėdžiai: viešas kartu su svečiais ir vien narių susirinkimas, kuriame spręti grynai organizaciniai reikalai, tarp jų — garbės narių rinkimai ir naujų narių priėmimas.

Pirmojo posėdžio diskusijose iškelta eilė aktualių literatūros klausimų: ok. Lietuvos pogrindžio spauda ir jos naudojimas išeivijoje, vertimų iš lietuvių k. ir į lietuvių kalbą, savišalpos fondo, almanacho, literatūros laikraščio ir kt. reikalai. Po referatų, kurie ne vienas, kaip A. Kairio, Br. Railos, buvo kruopščiai parengti ir dalykiniai, buvo priimtas suvažiavimo pasisakymas (jo tekstas periodikoj jau spaustas).

Suvažiavimui valdyba pasiūlė kelis draugijos narius, našiai pasireiškusius savo kūryba bei darbais ir nuopelnais draugijai, pakelti garbės nariais: dr. J. Žmuidziną, beletristą, Lietuvos konsulą Kanadoje, Povilą Gaučį, daug metų konsularinį darbuotoją P. Amerikoj, vertėją iš lotynų Amerikos ir anglų literatūrų, Stasį Santvarą, pirmąjį LRD pirmininką už Lietuvos sienų, Vyt. Atlantą, gausių ir brandžių beletristikos veikalų autorių, ir dr. J. Prunskį, žurnalistą, LRD premijos ir kitų premijų mecenatą, lietuvišką Pulitzerį. Naujus Garbės narius, kurių du dalyvavo suvažiavime, susirinkimas priėmė visuotinu pritarimu ir karštais plojimais.

Barono vardo novelės konkurso davinius paskelbiant. Vadovauja LRD valdybos vicepirmininkas Bronys Raila; toliau į kairę — N. Baronienė, premijos mecenatė, Alė Rūta, LRD sekr., ir K. Bradūnas, jury komisijos atstovas. Premija paskirta R. K. Vidžiūnienei.

Bronys Raila, vice-president of the LWA, announcing the "Baronas" short story contest results. Farthest to the left: N. Baronas, sponsor of the prizes; Ale Ruta [LWA secretary, and K. Bradunas, representative of the jury. R. K. Vidziunas was awarded the prize.

Iš rašytojų suvažiavimo Clevelande 1982 m. gegužės 22-23 d. — Dalis rašytojų su žmonomis suvažiavimo pertraukos metu. I eil. sėdi (iš k.): A. Grincevičienė, A. Gustaitienė, A. Brazdžionienė, A. Santvarienė, D. Railienė, N. Baronienė, K. Jankuvienė; stovi: A. Melnikas, B. Auginas, K. Bradūnas, A. Tyruolis, K. Bradūnienė, P. Gaučys, Bern. Brazdžionis, St. Santvaras, Pr. Visvydas, N. Gaidžiūnienė, B. Gaidžiūnienė, B. Gaidžiūnas už Alės Rūtos, Edv. Cinzas, A. Gustaitis, Br. Raila, J. Jankus, An. Kairys.

Visos LRD suvažiavimo nuotraukos V. Bacevičiaus

A group of writers at the May 22-23, 1982 Lithuanian Writers' Association convention in Cleveland.

LRD valdybos nariai su B. Gaidžiūnu, suvažiavimo Clevelande rengimo komiteto pirmininku. Iš kairės: B. Gaidžiūnas, Pr. Visvydas, Bern. Brazdžionis, Alė Rūta ir Br. Raila.

The LWA's governing board with B. Gaidziunas, chairman of the convention's organizing committee. From left: B. Gaidziunas, Pr. Visvydas, Bern. Brazdzionis, Ale Ruta and Br. Raila.

Naujais nariai priimta 8 rašytojai bei literatūros profesoriai, kritikai: A. Markelis, beletristas, Nerima Narutė, poetė, A. Bagdonas, beletristas ir poetas, žemaičių tarmės puoselėtojas, Vlada Butkienė, vaikų literatūros autorė, redaktorė, Janina Narūnė, jaunimo raštų autorė, V. Kelertienė, kolegijos literatūros dėstytoja, V. Mariūnas, dramų autorius ir teoretikas, V. Valionis, beletristas.

Sekmadienį, geg. 23 d. D. M. bažnyčioje vyko pamaldos, dedikuotos mirusių narių atminimui ir Maronio garbei; Maironio giesmes giedojo Čiurlionio ans., vadovaujamas A. Mikulskio. Mišias koncelebravo kunigai G. Kijauskas, St. Yla ir L. Andriekus, pastarasis pasakęs meninio lygio pamokslą literatūros ir Maironio temomis.

Susipažinimo su visuomene vakare buvo literatūrinė programa, kurią atliko Alė Rūta, Pr. Visvydas ir A. Gustaitis; iš premijuotos knygos "Vendeta" poezijos paskaitė L. Sūtema, o K. Vidžiūnienės premijuotos novelės ištrauką, jai neatvykus, paskaitė Balys Auginas. Žodį tarė E. Cinzas, atvykęs iš Belgijos. Programai vadovavo B. Raila.

Be oficialiųjų dalių, rašytojai turėjo progos susitikti su vietos lietuviais "knygų mugėje", kurią tvarkė J. ir O. Žilioniai. Knygų mylėtojai "gaudė" autografus naujai ir seniau išleistose knygose, o autoriai juos dalino, negailėdami net dedikacijų.

Salę ir sceną papuošė arch. E. Kersnauskas — jis sumaniai įrėmino mirusių dr-jos narių sąrašą apipavidalino Maironio "Pavasario balsų" parodą, kuria rūpinosi O. Žilinskienė.

Draugijos nariams ir svečiams komitetas sudarė geriausias suvažiavimo sąlygas: nakvynes, transportaciją, užkandžius, vaišes. Abi dienas D. M. parapijos patalpos buvo pilnos literatūros kūrėjų ir mėgėjų, kurie mielai "įsiamžino" foto nuotraukose su savo mylimais autoriais, su glėbiais knygų pažastyse ir su pakilia nuotaika..

Dalyvavęs

Linksmai nusiteikusi publika literatūros vakaro metu. Programoje dalyvavo Alė Rūta, A. Gustaitis, L. Sūtema, Pr. Visvydas; K. V. Vidžiūnienės premijuotos novelės ištrauką skaitė B. Auginas; vadovavo Br. Raila.

An enthusiastic audience during the literary soiree. Participating in the program were: Ale Ruta, A. Gustaitis, L. Sutema and Pr. Visvydas. B. Auginas read K. V.. Vidziunas' prize-winning short story. The master of ceremonies was Br. Raila.

KULTŪROS TARYBOS PREMIJŲ ŠVENTĖ

Tautinis kūrybingumas išeivijoje daug priklauso nuo kūrybinės dvasios ugdymo ir kūrėjo vertinimo bendruomenėje. Mūsų kultūrinė veikla ir kūryba gali klestėti tik tada, kai jai skiriama dėmesys, iškeliama jos reikšmė, dedamos skatinančios pastangos, atliekamas jos nuolatinis puoselėjimas. Kūrybinių talentų pirmieji žingsniai prasideda lituanistinėje mokykloje, organizacijoje ir įvairiuose kultūrinės veiklos rateliuose. Visuotinis tolimesnis mūsų tautinės kultūros puoselėjimas bei išlaikymas priklauso mus visus apjungiančiai Lietuvių Bendruomenei, šį uždavinį pavedant Kultūros Tarybai.

JAV LB Kultūros Taryba per eilę metų vykdė mūsų kultūrinės veiklos puoselėjimą. Per paskutinius dvejus metus, vadovaujant Ingridai Bublienei, JAV LB Kultūros Taryba stengėsi labiau iškelti lietuvį kūrėją, stipriau pabrėžti jo įnašą mūsų bendruomenei ir labiau atkreipti visuomenės akis į kūrėjo pastangas. Į talką atėjus Lietuvių Fondui su didesniu premijų skaičiumi, jau antrą kartą gausiau buvo pagerbti įvairių meno sričių kūrėjai.

Švenčiant JAV LB 30-ties metų veiklos sukaktį š. m. balandžio mėn. 18 d. Detroite buvo suruošta antroji JAV LB Kultūros Tarybos premijų šventė. Ją pravedė Kultūros Tarybos narys Juozas Stempužis. Dalyvaujant septyniems laureatams (ar jų atstovams), LB, JAV ir Kanados bendruomenių vadovybei, ir keliems šimtams mūsų lietuviškos kultūros gerbėjų, antrąją premijų šventę pradėjo JAV LB KT pirmininkė Ingrida Bublienė, sveikindama visus kūrėjus, laureatus ir šventės dalyvius. JAV LB Kulaūros Tarybos vicepirm. Viktoras Mariūnas apžvelgė kultūrinio darbo dirvą,pabrėždamas, kad premijų poveikis

JAV LB Krašto valdybos pirm. V. Kutkus sveikina 1981 m. LB literatūros premijos laimėtoją Jurgį Jankų. Į kairę: S. Baras, Liet. Fondo tarybos pirm., I. Bublienė, JAV LB Kultūros Tarybos pirm., ir rašytojas Jurgis Jankus. Foto J. Garla

The Lithuanian Community of America's president congratulates Jurgis Jankus, the winner of the Lithuanian Community's 1981 literary prize.

į išeiviją, gal ir tautą, yra dėmesio atkreipimas į kūrybines sritis, į kūrinį ir kūrėją.

Šventę ir laureatus žodžiu sveikino JAV LB pirm. Vytautas Kutkus, PLB vicepirm. Vaclovas Kleiza, Kanados LB Kultūros Komisijos pirm. Jonas Simanavičius ir Lietuvių Rašytojų Dr-jos pirm. Bernardas Brazdžionis. Iš keliolikos raštu gautų sveikinimų, buvo perskaitytas Lietuvos atstovo Washingtone dr. St. Bačkio laiškas.

JAV LB skirta $3,000 literatūros premija buvo įteikta rašytojui Jurgiui Jankui už pasakojimų knygą "Paparčio žiedas". (Knyga jau buvo platinama šioje šventėje). Premiją įteikė V. Kutkus.

Kitos šešios tūkstantinės premijos buvo iš Lietuvių Fondo, kurias įteikė LF tarybos pirm. Stasys Baras ir buv. pirm. dr. Antanas Razma.

Dailės premija įteikta dailininkui Adolfui Valeškai.

Kultūros darbuotojo premija skirta prof. dr. Vytautui Kavoliui, jam neatvykus, buvo įteikta jį atstovavusiam dr. L. Sabaliūnui.

Lituanistinės publicistikos anglų kalba premija įteikta prof. dr. Rimvydui Šilbajoriui. Dėkodamas laureatas reiškė viltį, kad tokie, kaip jo, pripuolamų atvejų darbai, bus daug sėkmingiau atliekami pradėjus veikti Lituanistikos katedrai.

Muzikos premijos laureatui prof. Juozui Žilevičiui į šventę negalėjus atvykti, gautas ir perskaitytas nuoširdus jo laiškas.

Radijos premija, skirta Margučio programai, įteikta jos vedėjui Petrui Petručiui.

Teatro premija, skirta Antrajam Kaimui, įteikta jo aktoriams Eugenijui Butėnui ir Romui Stakauskui.

Kultūros Tarybos pirm. I. Bublienė visus laureatus apdovanojo puošniomis plaketėmis su atitinkamais įrašais jose. Premijų įteikimas buvo užbaigtas St. Baro kalba, pažadant, kad Lietuvių Fondas ir toliau rems kūrybines pastangas ir lietuvį kūrėją išeivijoje.

Šventės meninę dalį atliko Antrojo Kaimo aktoriai E. Butėnas, J. Jakštytė, J. Kapačinskas, D. Mikužienė ir R. Stakauskas, patiekdami eilę visus linksmai nuteikusių škicų.

Antroji premijų šventė užbaigta pirm. I. Bublienės žodžiu, dėkojant premijų komisijoms, visiems prie šios šventės prisidėjusiems, visiems praturtinantiems mūsų kultūrinį gyvenimą.

Šventę baigiant pietumis su laureatais, visi buvo pakviesti į trečiąją premijų šventę sekančiais metais kuriame nors JAV mieste, su dar gausesnėmis premijomis.

Br. Juodelis

II premijų šventės laureatai, rengėjai ir L. Fondo atstovai.

Iš kairės: dr. A. Razma, LF atstovas; R. Stakauskas, E. Būtėnas — Antro Kaimo, laimėjusio Teatro premiją, atstovai; P. Petrutis, laimėjęs Radijo premiją; dr. R. Šilbajoris, lituanistinės tematikos anglų k. premija; dr. L. Sabaliūnas, paėmęs V. Kavolio kultūros premiją; dail. A. Valeška — dailės premijos laimėtojas; Jurgis Jankus, literatūros premijos laimėtojas; V. Mariūnas — JAV LB KT vicep.; V. Kutkus — JAV LB k. v. pirm.; Stasys Baras— Liet. Fondo tar. pirm.; I. Bublienė — Kultūros Tar. pirm.; J. Stempužis — programos vedėjas.

The laureates of the second festival with its organizers and representatives of the Lithuanian National Fund.

ENGLISH SECTION

MAIRONIS—THE POET OF LITHUANIAN RESURRECTION

Jonas Maciulis-Maironis was born on October 21, 1862 on the estate of Pasandravis, in Lithuania. Upon entering his fifth year of school Maculis Maironis became familiar with the Polish language. He studied in Kaunas. His greatest enjoyment was literature. The young Maciulis began writing verses in Polish in his tenth year at school. At the same time he showed a great talent in mathematics. He graduated in 1883 and began his advanced studies in Literature at the Kiev University. One year later he entered the seminary in Kaunas to prepare himself for priesthood. Upon graduating from the seminary in 1888, Maciulis was sent to the Academy of St. Petersburg for further studies.

In 1892 he was appointed professor of the Seminary of Kaunas and from 1894 he lectured on moral theology at the St. Petersburg Academy. Moreover Maciulis acted as the vice-president of the said school. Prof. Jonas Maciulis remained in the Seminary for 15 years until 1909, when he returned to Lithuania to take the position of rector of Kaunas Seminary. This position he held until his death. He died on June 28, 1932 and was buried in the Kaunas Basilica.

* * *

Jonas Maciulis-Maironis was a person of quiet, strong character, consistently fulfilling his obligations, persevering in his great tasks. He himself often mentioned that his true vocation was not art or poetry, but the search for knowledge. Nevertheless, he became one of the greatest poets of Lithuania.

Maciulis began writing in Lithuanian while a student at the seminary in Kaunas. Historical works in Polish about Lithuania's past and writings about Lithuania by Polish romanticists, especially Adomas Mickevicius, awakened the Lithuanian patriot in J. Maciulis-Maironis.

The first work of Maironis was a short history of Lithuania. His first verse, "Lithuania's Hardships," was printed in 1885 in the magazine "Ausra" (Dawn). His motifs for patriotic poetry first appeared in his poem LITHUANIA, which was later forgotten. From 1891 on he signed his writings with his pen-name *Maironis* and began to take an active part in Lithuanian affairs in St. Petersburg, contributing there to the Lithuanian magazines and newspapers. The highest achievement with regard to his poetry was attained during the time of his professorship in the St. Petersburg Academy. At that time appeared "The Voices of Spring" (Pavasario Balsai), the most noteworthy collection of his poems. His poems enjoyed great popularity—"Voices of Spring" appeared in 18 editions.

The patriotic poetry of Maironis is varied—the form of expression is modern and suggestive. The poet speaks in his own name, or sometimes in the name of youth, or in the name of the whole Lithuanian nation. Elsewhere he sings of the beauty of his homeland, recreates past historical battles or expresses feelings while looking at the ruins of the

* * *

The epic poems of Maironis are: Young Lithuania (1908), Raseiniu Magde, and Our Hardships.

Maironis is faithful to his patriotic ideology in his dramas as well. He recreates the most beautiful historical moments and the nation's heroes, and in doing this he tries to awaken the patriotism in Lithuanians of his day. He wrote dramas: The Death of Kestutis, Vytautas With the Crusaders, and King Vytautas the Great.

Maironis' significance in Lithuanian life and literature is indisputable. He became identified with the entire era of the beginning of Lithuanian poetry. The influence of Maironis in Lithuanian letters has been so great that the period between the first appearance of *Ausra* in 1883 and Lithuania's independence in 1918 can be named the Era of Maironis in the history of Lithuania's literature.

A great many of the poems written by Maironis became popular folk songs immediately upon publication. Among them: *Kur bega Sesupe, kur Nemunas teka* (Where the Sheshupe Runs, Where the Nemunas Flows), *Kur lygus laukai* (Where the Plains Are Level), *Lietuva brangi* (Beloved Lithuania), *Jaunimo giesme* (The Hymn of Youth), and many others. The following is a translation of one of his poems, *Eina Garsas Nuo Rubeziaus*, which speaks of the wars with the Cruaders.

THE VOICE FROM THE BORDER

(Eina Garsas Nuo Rubežiaus)

MAIRONIS

Translated by **V. F. Beliajus**

Rumors of war from our Border,
Call me to horse and away,
The threat'ning Cross-knights of Malburg
Force us to battle today.
Sudiev, to thee most beloved,
Refrain from all tears when I leave,
Conquered our enemy shall be,
I'll claim you when this we achieve.
Riches, the cross-knights of Malburg
Obtained in their conquests of old,
Coffers filled with finest silks,
Their city towers gleam with gold.
For myself I'll bring from Prussia
A hard beaten glittering spear,
For thee, silk shawls and a girdle
Of gold, set with gems bright and clear.
At sunset the battle ended,
Pools formed of blood that was shed.
On Lietuva's field of honor,
Her most beloved lie dead.
Now all my friends are so happy,
They dance in their silken array,
But tears are the gems that adorn me
As I kneel at his grave and pray.
Ne'er wilt thou speak, my beloved,
No word of thy love comes from thee.
Ne'er will I wear on my finger
The ring thou hast promised to me.

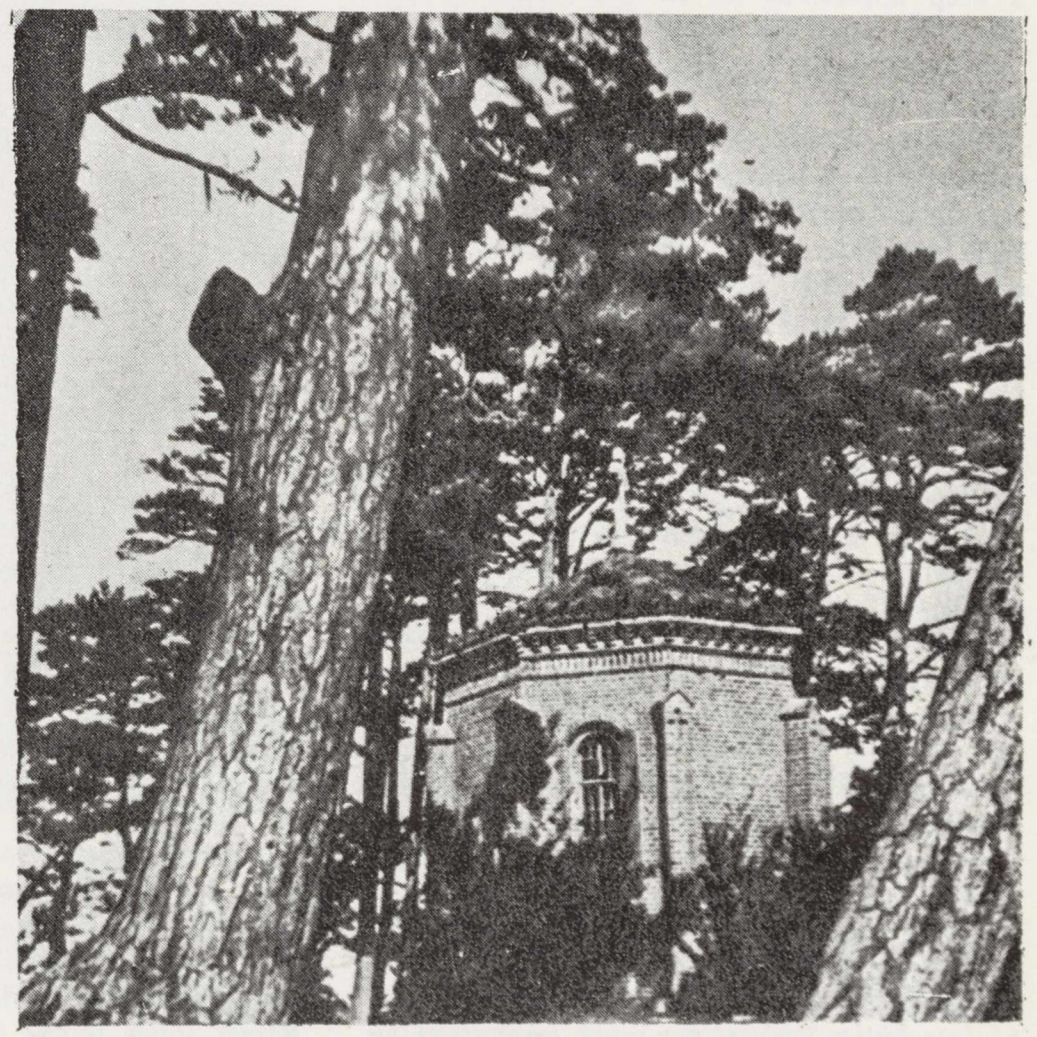

Hill of Birute **Birutės kalnas Palangoje**

Soviet Diplomatic Machinations

In Los Angeles, at St. Casimir's Lithuanian Community Hall, on Sunday, June 13, Americans of Estonian, Latvian, and Lithuanian descent, the majority having been refugees from their war-torn homelands, observed the 42nd commemoration of the Soviet Union's occupation of the Baltic States. This assembly met and passed a resolution, prepared by the joint effort of the Estonian Society of Los Angeles, the Latvian Association of Southern California and the Lithuanian American Council for Los Angeles, condemning the continued occupation by the USSR of the Baltic States.

Furthermore, in solidarity with the oppressed Baltic people, the Los Angeles County Board of Supervisors honored Baltic-Americans by officially proclaiming June 13 to be BALTIC OCCUPATION AND DEPORTATION DAY. This proclamation remembers the great suffering endured by the once-free Baltic nations as their homelands were occupied during June 15-17, 1940, and then the mass deportations one year later in the same month, June, in which tens of thousands of men, women, and children were violently deported to Siberia and eventual death. By 1952 nearly a million people were deported from the Baltic states to the Siberian taiga.

The keynote speech was delivered by the Lithuanian Consul General, Vytautas Cekanauskas, detailing the diplomatic machinations between Hitler's Germany and Soviet Russia which eventually brought about the end of the Baltic States' sovereign independence.

The following is a transcript of the speech.

Consul General of Lithuania
Vytautas Cekanauskas

Lietuvos Generalis Konsulas
Vytautas Čekanauskas

Once, a great European statesman was invited to address a high school graduating class in his home town. What he said did not leave the audience speechless, but nevertheless made a deep impression on all who came to hear him. He began by saying: Never, never, never, never forget it! Then he left the podium and sat down.

You see, in his youth he had a speech impairment. He stuttered quite a bit and thus was shy about speaking in public. But he worked very hard to correct this handicap; and he succeeded. That graduation day, with few words, he left his message be known and understood by everyone in the audience. The massage was simple: You should never forget who you are and what you want to be, since anything is possible to achieve if you only set your mind and heart to it. The man of the hour on that June 1946 graduation day was none other than Winston Churchill.

And so, repeating those same words—never to forget it—we have gathered here today to remember, to glance back at a not too distant past—a past which brought a modern day holocaust to our three nations and to our peoples; a past that should never be forgotten; a past that should be our inspiration to work harder for a better future: those days of June, may they be 1940 or 1941, or any other year since, should always be remembered as the darkest hours in the history of our countries. Loss of the most precious thing —pursuit of liberty and justice, and with it, independence—was only the beginning. Loss of life yet to follow through deportations and active resistance in the time of peace brought our three nations to the brink of almost complete annihilation. And yet the guilty one has so far escaped the punishment because the world left the helpless but brave people at the mercy of the same evil force that to this day has not stopped scheming in its pursuit to conquer the world—Soviet communism.

Many horrible stories have been told about the suffering of the Baltic people. Unfortunately, only lately the world learned to listen to them. But the big question remains—will it ever do anything about it? Or will it continue to turn its eyes the other way like the decade before the Second World War.

Two years ago I spoke to you in some detail about the broken promises of the Soviet Union, promises made to Lithuania, Latvia and Estonia. Today I want to share with you some thoughts about the background of the events that culminated in the Soviet occupation of our countries. This background, I feel, is of great importance and not yet completely understood by some of us.

Let us go back to early March of 1939, the time when Stalin, sensing an opportunity to expand the Soviet empire, stated in an address to the Eighteenth Congress of the USSR Communist Party that under the existing political circumstances the time was ripe for "a reappraisal of existing international pledges and agreements . . ." Without wasting any precious time, by the summer of 1939 the Soviet Union entered into negotiations with Great Britain and France in order to reach an agreement on the prevention of further Nazi expansion. The negotiations failed. They failed mainly due to a persistent Soviet demand for direct guarantees of the "independence" of the border states to the Soviet Union against "direct and indirect aggression" regardless of whether those countries wanted such guarantees or not.

Sir Winston Churchill, in his book *The Gathering Storm*, sums up those negotiations by writing: "The obstacle to such an agreement was the terror of these same border countries of receiving Soviet help in the shape of Soviet armies marching through their territories to defend them from the Germans, and incidentally incorporating them in the Soviet communist system of which they were the most vehement opponents. Poland, Romania, Finland, and the three Baltic states did not know whether it was German aggression or Russian rescue that they dreaded more. It was this hideous choice that paralyzed British and French policy."

The Soviet Union called for a conference to include the participation of Great Britain, France, Poland, Romania, Turkey and the USSR. Britain, however, proposed a three-power act which excluded Poland, Romania and Turkey. Not much is known about the reasoning behind these proposals, but it is known that those discussions led to the British guarantee of Poland, and, interestingly enough, since Poland had a mutual assistance agreement with Lithuania, it indirectly guaranteed Lithuania. On the other hand, Latvia, Estonia and Finland, referred to in those negotiations jointly as "The Baltic States," became the subjects of later more specific proposals.

It is important to mention that the tenor of these talks was not unknown to the Baltic governments. Becoming more and more alarmed, their leaders made many speeches rejecting the idea of any guarantees which included the Soviet Union. Estonia and Latvia went so far as to sign pacts of non-aggression with Germany on June 7th. Such was their choice between two evils. It became apparent even to negotiators that the real Soviet aim was to get the Western powers to sign an agreement which would, in effect, give tacit approval to Soviet armed intervention in the Baltic countries at the slightest provocation.

Ironically, Moscow feared that one or more of the Baltic States would "sell itself to Germany and admit German troops without resisting." It also placed little trust in the Baltic States' ability to defend their frontiers, should Germany decide to violate them. While complaining to London and Paris about the possibility that an unprotected Soviet northwestern frontier might invite aggression, Moscow was also hinting that it was considering closer ties with Berlin. It did not take very long for Moscow to make a complete turn around and reach an agreement with Berlin leaving Western powers in amazement and disgust. This agreement reached with Berlin became public knowledge only at the time of the Nuremberg war trials, and today is better known as the Molotov-Ribbentrop Act with two secret supplementary protocols: one signed on August 23, and the other—September 28, 1939.

Here an interesting point should be noted. The first secret protocol which talked about the spheres of influence of the two signatory powers left Lithuania in the German camp. The reason for it was the common knowledge that Lithuania could easily be overrun by the Soviet army and used as an advanced air base

(Continued on Page 19)

Soviet Diplomatic Machinations

(Continued from Page 18)

against Germany. Thus Germany was determined to prevent any Soviet military advantage and singled out Lithuania from other Baltic states to keep in Germany's sphere of influence.

After the outbreak of hostilities between Germany and Poland, unsuccessful attempts by Germany to entice Lithuania to abandon neutrality became a great source of irritation not only to Germany, but also to the Soviet Union.

The Soviets, sensing German overtures to Lithuania, issued a stern warning against "sticking its fingers in the door." Molotov, however, later admitted that the Soviet Union would have been unable to take any measures against Lithuania without provoking war with Germany which it did not desire at that point in time. Nevertheless, this forced the Soviet government to renegotiate with Germany—"steps in the interest of security." These steps turned out to be the Second secret supplementary protocol. In this document, almost the entire territory of Lithuania was transferred to the Soviet sphere of interest in exchange for some Polish territory previously assigned to the Soviet Union.

Why then would Germany change its attitude? It simply became more practical as war priorities dictated. And so this sinister plotting and scheming about the Baltic states came to an end setting the stage for the Soviet occupation of the Baltic states which took effect nine months later on September 19.

This "step" did not go unnoticed in the West. Early in October *The New York Times* came out with a number of editorials spelling doomsday for the Baltic states. One of them (October 3) stated: "The swift and cold-blooded manner in which sovereign nations are summoned one by one to hear what their future status is to be shows Stalin to be something more than an apt imitator of Hitler. His method of intimidation and conquests is quicker and quiter.

And finally, after all three Baltic States had signed mutual assistance pacts with the Soviet Union, the *New York Times* also headlined "Russia's swift invasion of the Baltic sets a new record in the current competition of naked aggression."

Thus, the Trojan Horse made its way into the Baltic states, and the world stood still.

Twenty years later, British Prime Minister Lord Hume, speaking from the rostrum of the United Nations General Assembly about British colonialism, declared: "In fact, the world's three newest colonies are in Russia—Lithuania, Latvia and Estonia." U.S. Ambassador to the UN Adlai Stevenson, commenting about the Soviet memorandum of November 25, 1961, stated: ". . . Characteristically, the Soviets took advantage of the turmoil and upheaval of the Second World War to continue the process of colonial subjugation of its neighbors. The Soviet territorial aggrandizement included . . . the independent states of Estonia, Latvia and Lithuania . . . These are outright annexations of territories and whose peoples are as enamoured of freedom and as fully entitled to their rights as are the peoples of Africa, Asia and the Americas . . ."

Yes, time and again since, we have heard sweet pronouncements, words of sympathy, words of encouragement. But so far words have not been able to right the wrong committed against the Baltic states, the wrong that is being tolerated by the free world. This is a free world that concerns itself with today only, thus becoming a willing victim of the future "reappraisal of existing international pledges and agreements" (repeating Stalin's words) with consequences too well known to all of us.

Today, some 40 years later, the Molotov-Ribbentrop Act is still unknown in the USSR. However, we who have suffered its consequences, have never forgotten it. A renunciation of this Act, a Soviet admission to its guilt in what the *New York Times* termed "naked aggression" by consummating such an act, should be our top priority.

European parliament has lately taken up the question of the occupation of the Baltic states in form of a resolution to be voted upon later this Fall. This resolution condemning Soviet occupation of Lithuania, Latvia and Estonia also would demand freedom for their people.

The United States Congress has a resolution for adoption to declare Baltic Freedom Day in the United States. Many more invisible but yet just as important tasks are being performed by many of our devoted people who never forgot who they are, where they came from and where they are going.

Our love of our homeland requires that we do no less. We shall not be satisfied until we make Andrei Gromyko make good on his words said in a speech at the Supreme Soviet: "To take a more sober view is to recognize that it is impossible to keep foreign areas seized as a result of aggression and that they should be returned to those to whom they belong."

Yes, Mr. Gromyko, truer words have never been spoken. And we will never rest, until these words become reality.

And even then . . . we will never forget, for the wounds inflicted upon these innocent people will live forever!

Participants at ceremonies commemorating the Soviet massarces of June, 1941, sing their countries' national anthems. Standing in the front row [from left]: Lithuanian Consul General V. Cekanauskas, Janina Cekanauskas, Estonian Consul Ernst Laur, Dr. Olgerd Klejnot, and ALT president A. Mazeika.

Dalis publikos giedant Pabaltijo Valstybių himnus Tragiškojo Birželio minėjime. Pirmoje eilėje stovi, iš kairės: Lietuvos konsulas V. Čekanauskas, Janina Čekanauskienė; Estijos konsulas Ernst Laur, Dr. Olgerd Klejnot; ALT-o pirm. A. Mažeika.

Lisping Lith Sharkey

On March 21, 1982, the *Boston Globe* featured an article written by Daniel Golden about former heavyweight boxing champion, Jack Sharkey. Sharkey was born Joseph Paul Zukauskas in Binghampton, N.Y., where his parents had settled after immigrating to Brockton, Mass. One of his uncles was a bishop in Lithuania.

His fighting name was picked up from the surname of an Irish boxer from Boston named Tom Sharkey. He also bore the title of "Lisping Lith."

Sharkey states that there are more Lithuanians in South Boston than Irishmen.

Notice to Readers

ALL—contributors and editors—work at L.D. on a volunteer basis while maintaining a full-time job elsewhere (and studies as well for the editors). Outside demands dictate our time availability. If you readers have time to help out, even irregularly, please call 664-2919 on Saturdays. More part-timers would still be better than fewer part-timers. —*Ed. and Staff*

Knights of Lithuania— 70 Years Young

by Loretta Stukas

(Continued from May Issue)

Young people, under age 16, may join Junior Councils, where, under the guidance of their elders, they learn Lithuanian history, arts, crafts and participate in activities suited to their age group. Junior members participate in their own special program during the National Conventions and some receive monetary awards to offset their expenses.

Since 1958, outstanding young members have been awarded Knights of Lithuania Scholarships to assist them with their higher education. Currently, about $3000 is awarded each year.

For 65 years, the Knights of Lithuania has published VYTIS, THE KNIGHT, 10 times per year, as its official organ. Members receive VYTIS automatically, non-members may subscribe to it. Today, VYTIS is about 80% English, 20% Lithuanian, but is fully Lithuanian in spirit. VYTIS articles are aimed at making the reader proud of his Lithuanian heritage. It has commemorated the Ciurlionis 100th Anniversary, Vilnius 650th Anniversary, the American Bi-Centennial, and the Holy Father's recent visit to the USA. It carries articles on Amber, Folk Dances, Ruta, outstanding shrines and other places of interest to Lithuanians, and lessons in the Lithuanian language. It also presents stories of famous Lithuanian personages, special holidays, and lets readers know what is happening politically and culturally in Lithuanian circles.

Annual National Conventions bring together delegates and guests from all parts of the USA, to discuss seriously the Knights of Lithuania and Lithuanian subjects, to refresh their membership, and to socialize with fellow members. Business discussions are serious and often spirited. Daily Mass, cultural concerts, and a formal banquet are integral parts of the post-session activity. The K of L is probably the only Lithuanian organization to hold two conventions WEST of the Mississippi, in California.

The K of L has been in the forefront of many free-world major Lithuanian activities. They helped finance the Our Lady of Siluva Chapel in Washington and prominently attended its dedication. They sponsored the building of the Lithuanian Shrine at the New York World's Fair and have erected Lithuanian Crosses for many Lithuanian parishes. They were the only organization as such to sponsor an excursion to Rome in 1970 for the blessing of the Lithuanian Martyrs' Chapel in St. Peter's Basilica. 75 members attended all the festivities.

In 1972, the K of L was the first Lithuanian organization to initiate cultural contacts with Lithuanians in South America. A K of L excursion of 53, including two soloists and a comedian, visited Lithuanians in Colombia, Argentina, Uruguay, Brazil and Venezuela, and presented concerts for and made friends with local Lithuanians there. Several groups have followed the example and continued the contacts started in 1972. Trips to Lourdes and Fatima have also been sponsored.

The search for one's "roots" is important to an increasing number of Americans. Today, America is seen not as a "melting pot" of nationalities, but rather as a beautiful mosaic, where each nationality, each culture is a sparkling and different stone adding to the myriad of cultures. It is not enough to recognize one's American Citizenship. As Americans, we want to also recognize our deeper roots . . . what made us the way we are. Recognizing the strengths and weaknesses of one's own heritage and then dealing with that makes one a happier and more complete person. The K of L owes some of its growth to its ability to help in this search and recognition. The Knights like to think of themselves as a "select group of people who know who they are!" They have found and are nurturing their roots. That is their strength.

The Mountainside, N.J. International Festival's Lithuanian display, 1976, and its organizers, A. Katilius, L. Jankauskas, L. Stukas.

Mountainside, N.J. Lietuvių parodą, 1976 Tarptautiniame Festivalyje. A. Katilienė, L. Jankauskienė, L. Stukienė.

The K of L has councils in California, Illinois, Ohio, Florida, Michigan, New Jersey, Connecticut, Massachusetts, Rhode Island, Washington, D.C. and elsewhere. Recently, Pennsylvania, the "cradle of Lithuanianism" awoke with K of L activity and now has six councils. This past year, councils were revived in Kenosha, Wis. and East St. Louis, Ill. and a new council was formed in Kansas City, Kansas.

In anticipation of the Knights' 75th Anniversary in 1988, preparations have begun for the publication of a substantial, analytic history, tracing the Knights of Lithuania organization's origin, its significance and its impact on the ethnic community. Rev. William Wolkovich is expected to research and author the work. Member and Archives Room Donor Jonas Valauskas of St. Petersburg has generously offered to finance the printing of the book, and donations have already begun to be made or pledged by members to finance the research and writing of this important work.

The Knights of Lithuania can indeed look back over its nearly 70 years of activity with well-earned pride. We are confident that it also looks forward to celebrating its Diamond Jubilee in 1988 with resolve to continue and intensify its commitment to the goals set down by its founding fathers, and to its motto "Dievui ir Tevynei" . . . "For God and Country."

Leaders of the "Ruta" Lithuanian Ensemble at a testimonial for director Algirdas Kacanauskas. Left to right: V. Melinis, J. Stukas, L. Stukas, S. Cesakas, A. Kacanauskas.

"Rūtos" ansamblio vadai pagerbime direktoriaus Algirdo Kačanausko. Iš kairės į dešinę: V. Mėlinis, J. Stukas, L. Stukienė, S. Česakas ir A. Kačanauskas.

—Nuotrauka V. Maželio

LITHUANIA IN PHILATELY (29)

by Antanas Bernotas

POET MAIRONIS

This year, Lithuanians all over the world are commemorating the 50th anniversary of the death of the famous patriot and poet, Maironis. Prelate Maironis (Jonas Maciulis) was born on October 21, 1862, on the Pasandravis estate, district of Raseiniai, near the beautiful river Dubysa. He died on June 28, 1932 in Kaunas.

His parents were free peasants, but kept close contact with polonized boyars in the vicinity. From 1873 Maciulis was a student in a Russian language high school in Kaunas. In 1883, he studied literature at the university of Kiev, Russia, and, in 1884, he returned to Kaunas and entered the seminary. At the time, a well-known poet, later Bishop, Baranauskas, was lecturing there, and he influenced the young Maciulis into fighting for Lithuanianism and the Lithuanian language. From 1888 Maciulis studied at and later lectured in St. Petersburg's clerical academy.

In 1909, Maciulis was back in Kaunas and was appointed as a rector to Kaunas' priest seminary, where he made a strong impression upon polonized theological students. In 1922 he was elected as a professor of the faculty of theology and philosophy at the university of Kaunas. He also taught literature there.

Maciulis' first poem "Miskas uzia" (The Forest is Rustling) was printed in 1885 in the first Lithuanian newspaper "Ausra." After this he wrote the history of Lithuania, which received several printings. In 1895, he published his first collection of poems, "Pavasario Balsai" (The Sounds of Spring), under the pen-name of MAIRONIS, which remained as his second name the rest of his life. The book of poems, "Pavasario Balsai", has been expanded several times with new poems. The latest edition was printed in Soviet-occupied Lithuania in 1956, since even the Soviets have recognized the great poetical talent of Maironis.

Maironis was a large-scale patriotic poet, using rich poetic forms and expressions. He never forgot the glorious Lithuanian past, and in his works he preached love of our fatherland, our language, and our culture. He was everywhere, he saw everything, and every single jewel he wove into wreaths of his poetry. He glanced from a hilltop to the wideness of Vilnius; he saw once the glorious castle of Trakai, now in ruins and overgrown with moss. He admired from the top of Birute Hill in Palanga the broadness of the Baltic Sea. He traveled from Luoke and, urging to stop the horses, climbed the highest peak of Zemaiciai-Medvegalis. He sang about beautiful girls, combing their braids on the shores of the Dubysa. He rhymed that Teutonic crusaders are coming from Malburg to enslave us. He praised the Slavs and their uprising from the Black Sea to the Carpathian mountains. Even while vacationing in Switzerland and having a boat ride on the Lake of Four Cantons, he longed for his beloved country. He also wrote several dramas and religious songs.

Maironis was very popular in Lithuania. Students of all schools learned his poems. Lithuanian composers wrote music for many of his poems and songs, and they were sung as folk melodies.

In Kaunas he also owned an architectural structure, called Maironio Namai, in which in later years a Maironis Museum was established.

MAIRONIS. A stamp issued by Lithuania in 1933. Design by artist Antanas Zmuidzinavicius.

Lietuva Maironiui pagerbti 1933 m. išleido šį pašto ženklą. Dail. A. Žmuidzinavičiaus piešinys.

"Bilingualism," Russification and Resistance

The term of "bilingualism" in the USSR is actually an euphemism for Russification. This sensitive subject is given the official treatment in the theoretical monthly of the Lithuanian CP, *Komunistas* (1981, No. 12).

The monthly recalls that "bilingualism" was already spreading in the Russian Empire, but that the "compulsory introduction of the Russian language and the tsarist assimilation policy" slowed down this natural process, because it provoked a "wave of reaction in the form of local nationalism," which was marked by "distrust of anything Russian" and by "antagonism towards the Russian language." (The monthly omits the mention of similar distrust and antagonism today.)

Although the present drive to impose the Russian language has prompted protests and demonstrations—particularly in Georgia, Estonia, and Lithuania—*Komunistas* blithely maintains that under the Soviet system the progress of bilingualism is "completely voluntary" and coincides with the "flowering of national languages and cultures." But the monthly finds the present level of Russian-language skills among the non-Russian nationals still unsatisfactory. More than nine-tenths of the inhabitants of the USSR, *Komunistas* writes, are sufficiently conversant with the Russian language for international communication, but the process is still "incomplete." In the monthly's opinion, the insufficient knowledge is due to the fact that in many national (i.e., non-Russian) schools, especially in the rural areas, the teaching of the Russian language is "unsatisfactory."

The CP monthly lets the cat out of the bag when it emphasizes the importance of learning Russian "in order to achieve a successful solution of economic and political tasks and to educate all Soviet citizens in the spirit of proletarian internationalism." ("Proletarian internationalism" is another pseudonym for Russification).

"In some Union republics, the Russian language is taught in all national schools beginning with the first grade. Pedagogical institutes in these republics are training increasing numbers of Russian-language teachers. Parallel classes are now functioning in a growing number of schools: the teaching there is both in the Russian and in the national language ... 35.2 percent of the Russians residing in Lithuania and 20.1% of those residing in Latvia have stated that they fluently speak Lithuanian and Latvian, respectively. (Vestnik statistiki, 1980, No. 10)."

The author of the article expresses his confidence that by the end of this century "this characteristic of the Soviet people (i.e., fluency in Russian) will be fully formed—all the inhabitants of the Soviet Union will know the language of international cooperation." One important factor is not mentioned in this article, namely, the resistance of the non-Russian nationals, particularly the Balts, to the prospect of becoming a homogenized Soviet people.

Milosz—New Honors

The New York times of March 11, 1982 announced that Czeslaw Milosz, who received the Nobel Prize in literature in 1980, was among the 14 new members elected to the American Academy and Institute of Arts and Letters. His Lithuanian and Polish background are not mentioned specifically, only that his European birth and naturalized American citizenship made his recognition more special.

KINSHIP BETWEEN TWO BEAUTIFUL, SEXY BLONDES

Regarding her role as Mae West in ABC's television presentation, Ann Jillian was asked if it was hard to approximate Mae West's lusty vocal style.

"No," says Ann Jillian. "I'm of Lithuanian descent and I think when you speak another language, it helps give you a trained ear. And I'm musical so it wasn't too difficult. I just got a little nasal and started imitating her lilt, her special rhythm." She laughs, lapsing into Mae West's insinuating way of speaking. "Mae was always moving, the motor was always running."

Prašome taupyti pas mus —

St. Anthony
Savings & Loan Association

Joseph F. Gribauskas
Executive Secretary

Main Office
1447 South 49th Court, CICERO, IL 60650 • Sub. 656-6330 / Chicago — 242-4395

Naujai atidaryta skyrius:

10 S. 660 Route 83 (at 92nd St.)
Willowbrook, Illinois 60521

(312) 739-0777

GARBĖS PRENUMERATOS

V. Alantas, Detroit, MI
Rasa Andrews, Vacaville, CA
P. Aras, Santa Monica, CA
J. Z. Agustinius, Illinois
Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA.
J. Bagdonas, Woodhaven, N.Y.
Inž. Peter Baltran,
Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, Nebraska
G. Balukas, Oak Lawn, IL
Rev. A. Bertašius,
San Elizario, TX
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
Dr. John Bernotavicz,
Barrington, IL
D. Brazdžionis, Los Angeles, CA
Juozas Briedis,
West Bloomfield, MI
R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA
Inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA
H. Bruszauskas, Vokietija
Dr. A. L. Čepulis,
Willoughby, OH
John Čiurlionis, PA
Rev. M. Čyvas, Albany, N.Y.
Stasys Daugėla, Santa Monica, CA
Dr. A. M. Devenis,
Long Beach, CA
A. Devenienė, Santa Monica, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
A. Dičius, Santa Monica, CA
Alg. Didžiulis, Bogota, Colombia
Vincas Dovydaitis,
San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
P. Duda, Chicago, IL
Alg. Dudaravičius,
Edmonton, Canada
J. Dženkaitis, Glendale, CA
A. Galdikas, Brentwood, CA
Bronė Gajauskienė,
Santa Monica, CA
P. Gauronskas, Santa Monica, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
K. Galiūnas, Santa Barbara, CA
P. Gruodis, Chicago, IL
Paul Gylys, Olympia, WA
E. ir L. Jarašiūnai,
Santa Monica, CA
E. Jonušas, Omaha, Nebraska
J. P. Kairys, Brocton, MA
P. Karosas, New Britain, CT
Kazys Karuža, Los Angeles, CA
H. V. Kulber, Brooklyn, N.Y.
Dr. Šarūnas Karuža,
Los Angeles, CA
St. Keterauskas, Los Angeles, CA
Mrs. Isab. Kirk,
San Leandro, CA
Dr. Alf. Kontvis, CA. A. K.
Msgr. J. Kučingis,
Los Angeles, CA
J. Kutra, Santa Monica, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
C. A. Laucius, Chicago, IL
M. M. Lietuvnikas, Orlando, FL
F. Petrauskas, Syracuse, N.Y.
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto,
Vacl. Mažeika, Park Ridge, IL
A. M. Macarus, Hagar Shores, Michigan.
A. ir L. Mažeikos,
Marina del Rey, CA
G. Mažulienė, Santa Monica, CA
A. Milius, Santa Monica, CA
Al. Mogenis, Quincy, IL
A. Musteikis, Fallon, NE
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
Vladas Pažiura, Anaheim, CA
J. Petrikonis, M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
Jonas Putna, Cardiff, England
Rev. A. Račkauskas,
Brooklyn, N.Y.
Inž. Juoz. Rasys, Cambridge, MA
Rev. Dr. P. Ragažinskas,
Central, N.M.
G. W. Radvenis, 1326 McCollum St., L.A., CA
Kun. V. Radvina,
Clover Valley, CA
A. Rugys, Lantana, FL
A. J. Rudis, Blue Island, IL
V. Raulinaitis,
Santa Monica, CA
K. R. Razauskas,
Dearborn Heights, MI
J. V. Roland, San Francisco, CA
Rev. A. Sabas, Ont., Canada
Kun. Paul Sabulis,
Waterbury, CT.
O. C. Šadeika,
Farmington Hills, MI
Petras Sakas, Los Angeles, CA
J. B. Sabal, Cleveland, OH
Apol. Sajus, Santa Monica, CA
Wm. R. Savage, Reno, Nevada
E. ir J. Sinkiai,
Santa Monica, CA
Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL
Rev. E. Statkus,
Grand Rapids, MI
S. Šližys, Dearborn Hts., MI
Dr. D. Surantas, Rockford, Ill.
J. Švedas, Cicero, IL
Dr. V. B. Sky,
Inž. J. Talandis,
Juozas Truškauskas,
Los Angeles, CA
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
A. Valavičius, Chicago, IL
S. P. Vaičaitis, PA
K. Vanagas, Vancouver, B.C., Canada
Inž. V. Vidugiris,
Palos Verdes, CA
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
A. Vakselis, Richmond Hills, N.Y.
Juozas Vitėnas, Washington, D.C.

AUKOS

Aukos po $10—

A. Čepulis.

Aukos po $5—

M. Macianskis, L. A. Antanėlis, V. Urbaitis.

Aukos po $2—

V. A. Gaidelis.

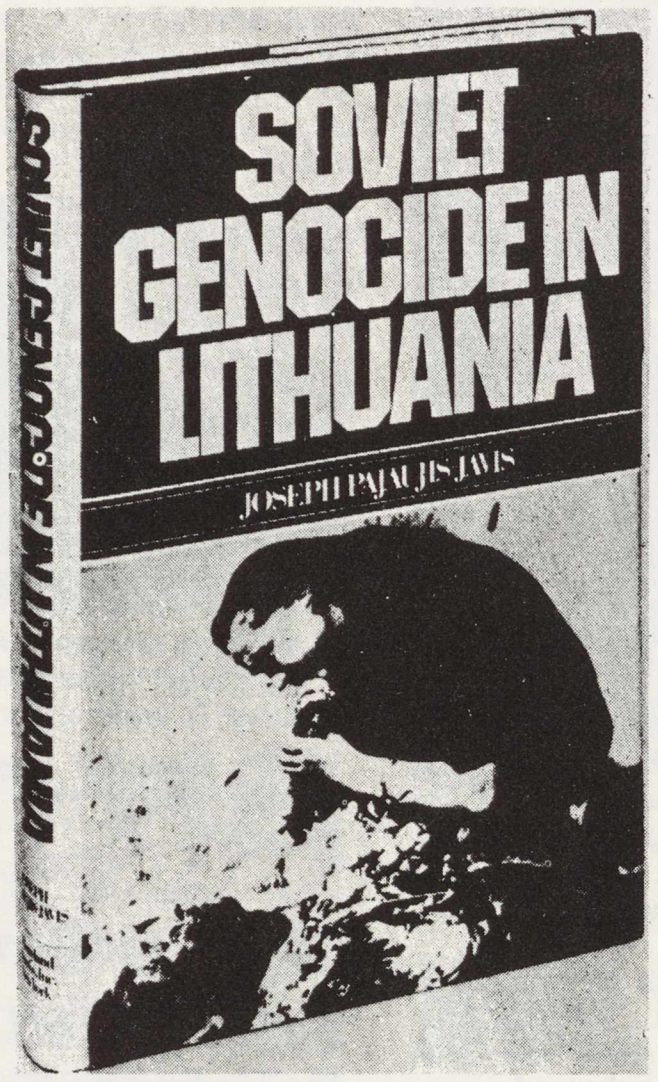

Soviet Genocide in Lithuania, by **Joseph Pajaujis**-Javis, Ph.D. Manyland Books, Inc., New York, 1980, 246 p. $12.00 postpaid.

"Sphere of influence" has been and is the name of the game in international affairs. One method is the threat of or the perpetration of genocide. The latter method has been a tactic of the Soviet Union against the previously independent country of Lithuania since 1940. . . . This volume is . . . good enough to make your blood boil."

—*Best Sellers:* The monthly book review, September 1981

"Dr. Pajaujis-Javis was a prominent Lithuanian politician and a member of its parliament long before the Soviet take-over, and fortunately managed to escape to the United States . . . His book . . . is a carefully researched and meticulously documented account of Soviet atrocities in his native land . . . In his accounts of the lives of Lithuanian deportees in the Russian forced-labor camps, he has given us what is undoubtedly the most graphic and detailed pictures of these places outside Solzhenitsyn's volumes of *The Gulag Archipelago.*

—*The Catholic Rexiew.* Baltimore, July 17, 1981

This book is available by writing to this publication, or to:

Lithuanian National Foundation, Inc.
P.O. Box 21073
Woodhaven, N.Y. 11421

BALTIC BAKERY

Juozas ir **Aldona Ankai** — savininkai

4627 So. Hermitage, Chicago, IL 60609 ..... Telef. (212) LA 3-1510

——**ir**——

2616 West 69th Stree, Chicago, IL 60629 .... Telef.: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!—

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės Iždui**—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti.

Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation

LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION

P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininka" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
'Gifts International,' 'Parama'
'Marginiai'
Cleveland Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Putnam, Conn — Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Syndney — Kun. P. Butkus
Glen Osmond, S.A.
Mirren, SA. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS
(VOICE OF AMERICA)

Kasdien po pusvalandį Vašingtono laiku 11:00 a.m. ir 1:00 p.m. vasaros laiku (arba 10:00 a.m. ir 12:00 noon žiemos laiku), 20, 25, 30 ir 50 metrų trumposiomis bangomis.

ICA—VOIVE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD

Liberal English translation with prologue and epilogue by J. J. Bielskis. From the adapted Lithuanian version of the original in Russian by Ivan K. Sokolnikov. An Historical novel of the Battle in 1410 with the Teutonic Knights. 160 p.p. and XXXI footnotes. Los Angeles, 1963.

Price—$3.00. Hard Cover $4.00
plus $1.00 postage

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029
(213) 664-2919

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel. (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH—123
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų.** girdima sekmadieniais 1 val.-1 val. 30 m.
Boston, Mass.—WLYN—1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
602 E. Broadway, So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Raidijo Šeima
7 Programos savaitėje
Monday through Friday 4:00-4:30 p.m.
Saturday & Sunday 8:30-9:30 a.m.
Visos programos iš WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: HEmlock 4-2413

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Vede KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa
kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis
Veda Kazė Brazdžionytė
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374
Atstovas St. Petersburge—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Įsteigta 1949
Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas-Lithuanian Voice
WCAR—1090 AM BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef. 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
2056 CNB Bldg., Detroit, MI 48226
WMZK–AM banga 1400
pirmadienį, trečiadienį, penktadienį
nuo 7 iki 8 val. vakaro
Programos ved. **Algis Zaparackas**
4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072. Tel. 549-1982. Albertas Misinas, 2843 Woodmere, Detroit, MI 48209 tel. 841-3026

HARTFORD, CONN.
"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A Dragūnevičius
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Lionginas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kas šešt. ir WEVD stoties
New Yorke, nuo 8-9 v. v., 97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania" programos kas treč. nuo 6:05 iki 7:00 val. vak. iš Seton Hall Universiteto stoties 89:5 FM — WSOU
Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto is WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
917-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Kiekvieną mėnesio antrą ir trečią
sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto
iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga
Programos vedėja Salomėja Smaišienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y.
DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rute Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės Balsas
Sekmadieniais 8-9 val. vak.
Ved. Viktoras Vaitkus
10 John St., Waterbury, Ct. 06708
Tel. 756-5173 — 754-8780

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis—Banga 1410
Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
614 Tedwyn Dr.
Mississauga, Ont., Canada
L5A IK2
Tel.: (416) 275-3134

ROMA, ITALIA
ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku 41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Pragrama transliuojama 8 kartus savaitėje Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti
"Lietuvių Dienų" prenumeratą 1982 metams.

Prenumeratos kaina:
JAV — $20.00
Kanados Doleriais — $25.00

Adresas:
LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029

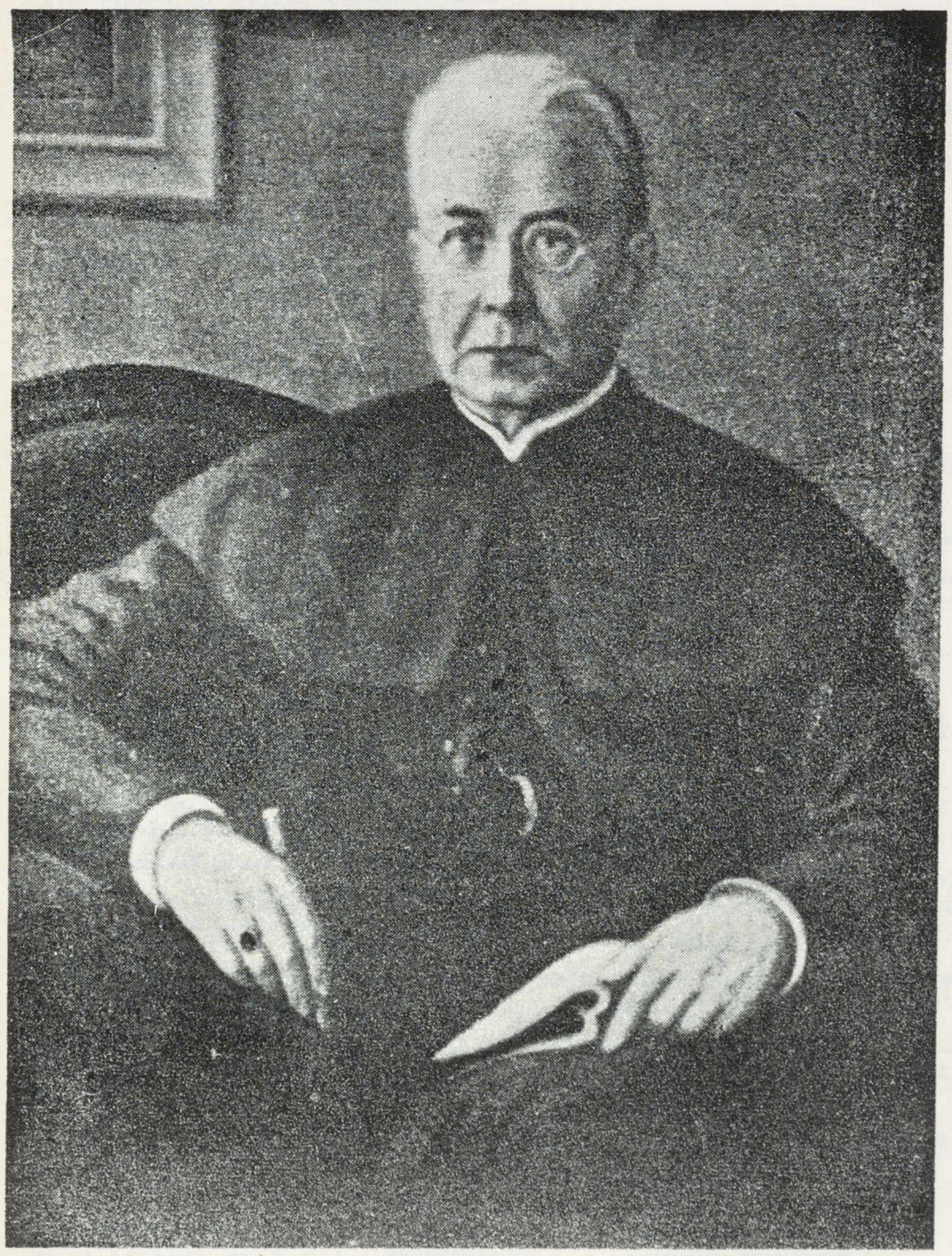

MAIRONIS DAILININKŲ DARBUOSE —

Kairėje aukštai

1. B. Pundžiaus darytas Maironio biustas

Žemai kairėje

2. Adomo Varno pieštas Maironio portretas

Viršuj dešinėje

3. P. Janulio aliejinis Maironio portretas